

Riksdagens protokoll

2011/12:104

Torsdagen den 26 april

Kl. 12.00 – 13.28

14.00 – 14.48

16.00 – 17.27

Protokoll
2011/12:104

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 april.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:324

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:324 Personal- och närvaroliggare

av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 april 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:329

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:329 Näringspolitik för jobben

av Börje Vestlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.

Stockholm den 25 april 2012

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott: 2011/12:FPM133 Instrument vid internationell upphandling KOM(2012)124 till näringsutskottet

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2011/12:148 till finansutskottet

*Hushållningen med
mark- och vatten-
områden*

5 § Hushållningen med mark- och vattenområden

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU17
Hushållningen med mark- och vattenområden.

Anf. 1 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Civilutskottets betänkande 17 handlar om hushållning av mark- och vattenområden. Det är ett rent motionsbetänkande, vilket innebär att det inte finns några förslag från regeringen att ta ställning till.

I betänkandet behandlas totalt fem yrkanden som på ett ganska snarligt sätt tar upp frågan om jordbruksmarkens värde och behovet av att skydda den. Här finns även tre yrkanden kring regler för kommuner som arbetar med skydd mot erosion av stränder och ett yrkande som tar upp problem med dricksvattendistribution i områden där markens beskaffenhet gör det svårt att gräva ned ledningar. Slutligen finns det två yrkanden som rör konflikter mellan riksintresset för vindkraft och totalförsvarets riksintressen. Alla dessa frågor tycker jag är av mycket stor vikt.

För en miljöpartist är det en självklarhet att ha ett långsiktigt perspektiv i politiken. När vi talar om långsiktighet syftar vi dock inte enbart på behovet av långsiktigt hållbara spelregler för företag, organisationer och medborgare när de till exempel ska ingå avtal eller göra investeringar. Exempelvis kan man ta långsiktiga villkor för investeringar i energiproduktion, som vindkraft med feed-in-tariffer eller kärnkraften med extremt förmånliga försäkringsvillkor. Självklart är det bra om politiker kan skapa stabila spelregler även för den som avser att köpa sig ett hus att bo i.

För en miljöpartist betyder dock ett långsiktigt perspektiv så mycket mer. Vi är kanske de enda politiker i Sveriges riksdag som fullt ut har insett vad det betyder att vi bara har ett jordklot att disponera. Man kan i alla fall lätt få det intrycket när man hör politiker från andra partier tala om hur viktigt det är att exploateringen av jordens resurser hela tiden sker i en allt snabbare takt för att välfärden ska kunna upprätthållas. Att enorma markområden ödeläggs för all framtid runt om i världen för att vi

ska få bränsle till våra kärnreaktorer eller råvaror till våra mobiltelefoner och andra konsumtionsprodukter verkar de flesta politiker blunda för.

På de flesta håll runt om i landet gör politiker från både den röda och den blå sidan vad de kan för att så fort som möjligt hårdgöra så stora ytor som möjligt, och för det mesta är det jordbruksmark man väljer att hårdgöra. Om det sedan handlar om att asfaltera parkeringsytor, bygga motorvägar eller lägga ut betongytor för köppalats och sporthallar kanske inte spelar så stor roll. Det kanske inte heller är oåterkalleligt, men vi lägger i alla fall i snabb takt ett lock över mycket av den bästa åkerjorden vi har i landet.

När man tänker långsiktigt, så som vi miljöpartister hela tiden försöker göra, ser man tydligt att den globala livsmedelsförsörjningen i en inte allt för avlägsen framtid kommer att ha behov även av våra åkerjordar. När man tänker långsiktigt ser man att hårdgjorda ytor skapar stora problem när nederbörden blir alltmer intensiv under vissa perioder. När möjligheten för naturlig infiltration minskar där regnet faller ökar i stället erosionen där vattnet lämnar de hårdgjorda områdena. Växande städer över hela jorden brottas med detta problem.

Herr talman! När man som vi miljöpartister tänker långsiktigt ser man även att storskaliga tekniska lösningar innebär ökad sårbarhet. När en liten båt går på grund och börjar läcka olja går det ganska hjälpligt att ta hand om och begränsa skadorna, men när en riktigt stor båt råkar ut för samma olycka räcker resurserna oftast inte till för att begränsa skadorna. På samma sätt är det med vår energiförsörjning: Om några vindkraftverk står stilla och det faller bort en del energi är det inte så farligt, men varje gång en kärnkraftsreaktor måste snabbstoppas tvingas vi importera kolkraft från kontinenten för att kompensera för bortfallet.

Att vårda de mark- och vattenresurser vi har här i landet blir därför en väldigt viktig del i ett långsiktigt arbete med att göra det möjligt för oss att leva med god försörjningstrygghet. Jag brukar föredra att kalla det sårbarhetsstrategi. Jag tycker att detta ingår i en väldigt viktig sårbarhetsstrategi. Det finns alltså, herr talman, många olika motiv till att en av Miljöpartiets de grönas främsta politiska ambitioner är att arbeta för hushållning av våra mark- och vattenresurser. Det fria, strömmande, friska och ej förgiftade vattnet är faktiskt en av våra främsta proteinkällor. Åkermarken är vår hållbara kornbod, och skogen är en viktig råvara- och energikälla.

Regeringen väljer i betänkandet att luta sig på Miljöprocessutredningen och Miljömålsberedningen när den besvarar de förslag som riksdagsledamöterna har väckt. Förhoppningsvis kommer regeringen att lägga fram förslag med utgångspunkt i dessa utredningar, som till viss del går i den riktning vi från Miljöpartiet föreslår. Man kan dock undra: Är det rimligt att en passiv riksdag låter sig nöjas med denna förhoppning? I de flesta demokratier är parlamenten betydligt mer aktiva än så. Där nöjer man sig inte med att vänta på vad regeringen kommer att föreslå någon gång i framtiden, så som majoriteterna i det svenska parlamentet alltid verkar föredra att göra.

Därför är jag som vanligt ganska besviken över att partierna här i riksdagen är så flata. Jag tycker, inte minst med tanke på deltagandet i denna debatt, att man egentligen totalt saknar intresse för en sådan här

Prot. 2011/12:104
26 april

*Hushållningen med
mark- och vatten-
områden*

fråga, som faktiskt är en av de mest avgörande när det gäller vår framtida möjlighet att försörja oss.

Tre av mina partikamrater – Kew Nordqvist, Peter Rådberg och Tina Ehn – kommer att gå närmare in på dels betydelsen av att värna åkermarken, dels vikten av att totalförsvarets anspråk inte i för stor utsträckning försvårar för andra viktiga intressen. Jag ska alltså lämna frågan lite i förtid, herr talman, och nöja mig med att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 2 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Vi har i dag att debattera hushållningen med mark och vatten, två mycket viktiga naturresurser som det finns begränsad mängd av.

Förvaltarstanken är central hos Kristdemokraterna. Att föra över det vi har fått av våra föräldrar till kommande generationer är centralt. Att bruka utan att förbruka det är viktigt.

Det är denna debatten handlar om. Vi har egentligen koncentrerat oss på två viktiga frågeställningar, dels kring åkermarken, dels kring vindkraften. Det är viktiga frågor. Jag håller med Jan Lindholm helt och hållet om att de är väsentliga för vår framtid. Vikten varierar givetvis i olika delar av landet. Men centralt och globalt sett är detta viktiga frågor.

Åkermark och vatten är förutsättningar för vårt dagliga liv, för att få mat från fälten direkt som bröd eller indirekt som biff eller kycklingklubba.

De faktiska omständigheterna med klimatförändringen och en ökande världsbefolkning är faktiskt realiteter. Vi beräknas bli nio miljarder år 2050. Samtidigt förstörs odlingsbar mark på många ställen i världen. Det sätter fokus på åkermarkens produktionsförmåga av livsmedel och inte minst energi.

Enligt den statliga Miljömålsberedningen reser klimatförändringarna viktiga frågor om vilka utmaningar vi har. Sverige kommer att möta utmaningar när det gäller produktion av mat, foder, energi och andra nyttigheter samt biologisk mångfald.

Hur vi ska använda vår åkermark efter 2020 diskuteras i andra statliga utredningar. Det är viktigt att ha miljömålet Ett rikt odlingslandskap för ögonen i debatten. Det finns också andra miljömål, men detta är just i den här debatten viktigt.

Eftersom mark och vatten är begränsande resurser för expansion måste de förvaltas på ett klokt och långsiktigt sätt. Varje kommun har skyldighet att i en översiktsplan redogöra för hur man tänker utnyttja mark och vatten. Staten har genom länsstyrelserna att efter miljöbalkens hushållningsregler bedöma hur den bästa användningen regionalt, mellankommunalt och kommunalt kan ske. I den nya plan- och bygglagen har denna samordning stärkts, och ett större helhetsgrepp måste tas.

Det är inte att undra på att det blir en intensiv debatt kring hur vi ska använda den goda åkerjorden och att man vill klassa den som ett riksintresse. Även om det kan vara en framkomlig väg att använda sig av begreppet ”riksintresse” är det de facto tyvärr lätt att det blir ett byråkratiskt virrvarr. Låt mig tala lite grann om begreppet ”riksintresse”.

Det är något som varje länsstyrelse och varje myndighet har att besluta om. Därför blir det ofta konflikter. Som SKL framhåller är problemet att varje myndighet har sina egna bedömningsgrunder när de pekar ut områden av riksintresse. Det är brist på samordning och gemensamma kriterier, och riktlinjer gör att systemet inte blir förutsägbart, transparent eller rättssäkert.

Att klassa åkermarken som riksintresse är, som jag ser det, ingen framkomlig väg. Men hur kan man då skydda åkermarken i dag? Hur kan man skydda de väsentliga bitar som är långsiktiga och som vi måste ta hänsyn till i vår framtid och som är viktiga för vår försörjning?

Låt mig få lyfta fram det exempel som Länsstyrelsen i Skåne ger. Man har en nollvision för byggande på jord av klass 8–10, den jord som man kan säga ligger i den sydvästra delen av Skåne, där det finns stark konkurrens från en expansiv Öresundsregion. Det blir diskussioner. Många kommuner vill expandera, men samtidigt är många kommuner ganska små.

Länsstyrelsen skriver i en nyligen utkommen och reviderad skrift, *Skånska åtgärder för miljömålen – Regionalt åtgärdsprogram för miljö-kvalitetsmålen 2012–2016*: ”Hänsyn till jordbruksmarken ... behöver bli större i den fysiska planeringen med strävan att uppnå en ’nollvision’ för konsumtion av åkermark för bostadsutbyggnad i Skåne. All bostadsutbyggnad i Skåne bör istället ske inom tätortsområdena genom hållbar förtätning.”

Det har också att göra med hur vi utnyttjar kommunikationerna. Att ha effektiva kommunikationer innebär att vi på ett bättre sätt kan bo på ställen som kan passa bättre, på ställen där man kan komma ut i naturen på annat sätt än att bara gå ut på ett stycke vindpinad gammal åker.

Genom samordning av översiktsplaner, avvägning mot miljöbalkens hushållsbestämmelser och en hållbarhetssyn kan man åstadkomma något som både reservanterna och jag eftersträvar.

Om vi däremot tittar på försvaret kan det synas vara en mer besvärlig nöt. Försvaret har monopol på riksintressen med hänsyn till försvaret, och det är överordnat allt annat.

Här kan vi återigen se att begreppet ”riksintresse” inte är helt rättssäkert. Försvaret har under resans gång bytt argument för utvidgning av skyddsområdet till 4 mil från radarproblem och utbildning av utländska piloter till flygsäkerhet. Jämför man med Danmark, som har tre gånger så många vindkraftverk på bara 9 procent av Sveriges yta, är det uppenbart att man gör olika bedömningar.

Herr talman! Energiminister Anna-Karin Hatt säger att det är viktigt att man har en samexistens med försvaret. Man får en bättre dialog. Därför menar vi att den beredning som nu pågår inom Regeringskansliet beträffande avvägningen är viktig. Vi får vänta på den, och förhoppningsvis kommer den snart. Därför är inte en sådan utredning som föreslås i en av reservationerna nödvändig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 3 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Otto von Arnold inledde med att ansluta till mitt försök att sätta in jordbruksmarkens betydelse i ett globalt sammanhang. Jag uppskattar det. Jag är över huvud taget mycket positiv till anförandet från Kristdemokraterna. Det finns ju en motion från en kristdemokratisk ledamot som har en stark inriktning just på att prioritera skyddet av åkermarken.

Avslutningen med förhoppningen att regeringen ska komma med positiva förslag som kan stärka mark- och vattenresursernas status i framtiden är vi överens om.

Egentligen skulle jag kanske inte behöva komma med någon replik. Men jag vill ändå, när jag har chansen, ge företrädare för regeringen möjlighet att utveckla sin inriktning åt det håll som vi från Miljöpartiet står för.

I dag har vi fått en ny rapport som ger ytterligare vatten på kvarnen och säger att avsmältningen går fortare än vad vi tidigare har planerat. När vi bygger vårt samhälle och utnyttjar åkerjorden till att bygga våra samhällen som sväller ut – även om det Otto von Arnold rapporterade om från Skåne låter väldigt bra – innebär det att vi bygger ut samhället i ett åtminstone hundraårigt perspektiv eller i ett perspektiv på ett par hundra år.

En fråga är då: Hur viktigt tycker man från Kristdemokraternas sida det är att vi tar globala hänsyn och tänker på vad som händer när vi bygger vårt samhälle och disponerar den åkermark som vi har?

Det är en första fråga.

Anf. 4 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi i mångt och mycket är överens när det gäller de här frågorna. Skillnaderna oss emellan kanske har att göra med vilka metoder som ska tillämpas. De här planfrågorna hör hemma på kommunal och mellankommunal nivå. Här finns ett arbete för länsstyrelserna att göra, så att de verkligen tar tag i saken, tittar på Sårbarhetsutredningen och inser att det finns en risk som gäller vattenhöjningar och så vidare. Det måste de ta hänsyn till i sin planering.

Vi ser i dag att det byggs väldigt nära kuster och stränder. Det är en risk som vi absolut måste ta i beaktande. Det finns en hel del statliga utredningar som gör det. På riksnivå är vi nog helt överens om de här farorna, men det har kanske inte sipprat ned till den kommunala nivån fullt ut, vilket gör att man kanske inte alltid vill se eller ibland vill blunda för problematiken, för det finns kanske andra intressen som står emot.

Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Då får jag hoppas att regeringen i sitt beredningsarbete lyssnar ordentligt på Otto von Arnold, så att vi får bra förslag.

Den andra lilla detalj jag tänkte fråga om var jämförelsen med Danmark. Det är ju inte bara Danmark man kan titta på. Det finns många andra länder som har kommit betydligt längre än vi när det gäller vindkraftsutbyggnad, till exempel Tyskland och USA. Då är den konflikt som vårt svenska försvar vill göra gällande inte alls av samma dignitet.

För säkerhets skull vill jag fråga, så att jag har tolkat det hela rätt. Jag förstod att man från Kristdemokraternas sida tycker att det här är en

överdriven konflikt och att den borde gå att lösa till andra intressens förmån – att försvaret försöker hävda ett för stort och för starkt revir. Är det på det sättet?

Prot. 2011/12:104
26 april

*Hushållningen med
mark- och vatten-
områden*

Anf. 6 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! Jag anser absolut att man bör ha betydligt bättre balans när det gäller hur försvaret lägger sina planer. Att man helt plötsligt lägger en 4 mils död hand över många redan existerande vindkraftverk är mycket märkligt. Det skapar en rättsosäkerhet och en risk för stora förluster för dem som har investerat i vindkraft.

Vi har ju ett planeringsmål med 25 terawattimmar vindkraft. Det är också av stort intresse att vi kan uppnå det. Här kan det bli väldiga begränsningar.

I försvarets inlaga skyller man lite på att man inte har dialog och så vidare, men problemet är att försvaret har en imperativ inställning: Antingen får man lov att bygga, eller så får man inte lov att bygga. Flyttar man verket 5 meter kan man få bygga, men av vilken anledning? Det är väldigt svårt. Därför uppskattar jag energiministerns syn på det hela, där hon säger att det måste bli en bättre dialog mellan försvaret och vindkraftsindustrin.

Anf. 7 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Först vill jag tacka för att jag har fått tillfälle att delta i debatten om civilutskottets betänkande CU17 för att argumentera för min motion *Åkermark – ett riksintresse*. Sedan vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservation.

Jag ska ge lite bakgrund först. Jag har under 25 år varit bonde i Småland med mjölkproduktion. Det kanske delvis förklarar min vördnad för jorden. Sambandet mellan jord och växtlighet står åtminstone för mig helt klart. Och det blir inga växter utan fotosyntesen. Därför är våra åkrar ingenting mindre än gigantiska solfångare.

Med detta i minnet vill jag gå in i resonemanget om själva åkermarken.

Runt jordklotet finns en mycket tunn hinna, en absolut livgivande hinna som vi kallar matjord. I åkermark varierar graden av matjord, men vanligt här i Sverige är ett spaddjup, säg 20–30 centimeter. I 1 gram svensk åkerjord finns det mellan 100 och 3 000 miljoner bakterier och många meter av svamphyfer. Den biomassa som utgörs av markens mikroorganismer kan i vissa fall överstiga växtligheten ovanför markytan. Dessa mikroorganismer lever av förna, det vill säga döda men inte helt nedbrutna växtdelar. Av detta bildas en stabil fraktion, humus, som består till mer än hälften av kol. Därför är humusbildning i åkerjorden ett viktigt bidrag i kampen mot klimatförändringar, men det är en annan debatt i ett annat utskott.

Vår åkerjord ska naturligtvis i första hand förse mänskligheten med mat. Möjligtvis vill vi också kunna använda åkrarna till energiproduktion.

Vi noterar att jordens befolkning ökar och att jordens bördigaste åkerarealer minskar för att bytas ut mot mindre bördiga nyodlingar av till exempel regnskog. Åkerarealen per capita på jorden minskar alltså, och dessutom tappar den i bördighet. I denna situation försvinner prima åker-

jord för alltid – eller i alla fall nästan för alltid – och exploateras för att asfalteras eller bebyggas. Detta sker inte bara i Sverige utan runt om på jorden. Ofta är dock klimatförändringarna orsaken till torka, översvämningar och erosion. Försaltning är ett annat hot mot odlingsjorden.

Oron över situationen sprider sig. FN-organet FAO har bildat ett nätverk för att skydda världens åkrar. Här i Sverige finns den ideella organisationen Den Goda Jorden.

I Sverige kan vi än så länge låta andra länder producera mat och foder på sin åkermark åt oss, men det ökar vår sårbarhet. För tillfället har vi råd, men bland annat av nämnda skäl anser vi i Miljöpartiet att Sverige ska öka självförsörjningsgraden när det gäller livsmedel, och då behövs åkermark.

När det gäller bevarandet av åkermark har vår generation ett odiskutabelt ansvar för att överlämna förutsättningar för kommande generationer att föda sig. När den billiga fossila energin sinar kommer helt andra krav att ställas på samhället och på vår livsmedelsförsörjning. Det går då inte heller att lita till import från andra länder och från deras åkerjord, utan vi i Sverige måste förlita oss på egna resurser. Då återkommer åkermarkens absolut centrala betydelse.

I det skenet är värnet av åkermarken av odiskutabel fundamental betydelse. Skyddet som finns i dag finns dels i plan- och bygglagen och i miljöbalken, men det skyddet har visat sig otillräckligt. Jordbrukets intressen väger lätt mot parkeringsplatser.

Den svenska åkermarken måste klassas som riksintresse. Förvaltar-skapstanken – Otto von Arnold var inne på den – det vill säga att vi inte äger marken utan förvaltar den åt kommande generationer, måste vara vägledande.

Det har funnits en utredning, Miljöprocessutredningen, som har haft i uppdrag att överväga frågan om åkermark som riksintresse. Utredningen har tyvärr avfärdat en sådan lösning.

Bland annat mot bakgrund av vad jag har anfört anser vi att situationen är av sådan allvarlig karaktär att frågan om förstärkt skydd av åkermark måste upp till förnyad prövning.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservation.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 8 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Jag vill först ta upp det som Otto von Arnold sade, som gläder mig väldigt mycket, och även hänvisa till statsrådet Anna-Karin Hatt. Det krävs en bättre dialog mellan försvaret och, i det här fallet, vindkraftsanhängarna.

Jag hoppas att det blir så framdeles, för i dag är det tyvärr ganska ansträngt på just det området. Vi kan även titta på Vätternbombningarna, som Försvarsmakten gör. Den dialogen har tyvärr inte varit speciellt bra, som säkert Otto von Arnold känner väl till.

Förr i tiden, om vi backar tillbaka 30–40 år, hade Försvarsmakten en väldigt god relation till sina medborgare. I dag är det tyvärr väldigt ansträngt. Och det är lite grann av den anledningen som vi nu står här och diskuterar.

Herr talman! Aldrig tidigare i vår historia har Europa varit så långt från krig som i dag. Sedan mitten av 1990-talet har den säkerhetspolitiska situationen förändrats radikalt i vår omvärld.

Den hotbild som finns i dag är inte i första hand av militär natur. Men trots att det inte föreligger något invasionshot mot svenskt territorium syftande till ockupation av hela eller delar av vårt land är försvaret fortfarande i sin huvudsakliga struktur utformat för ett sådant hot. Vi menar att beredskapen för att möta andra icke-militära hot måste förändras radikalt.

Hoten mot det svenska samhällets säkerhet kan inte längre mötas med militära medel utan måste motverkas på en lång rad andra sätt. Hit hör cyberhot, terrorism, miljöhot, klimatförändringar, narkotika- och drogrelaterad brottslighet, ekonomisk brottslighet, allvarligare dataintrång, sabotage med mera.

Dessa hot ter sig i dag betydligt mer konkreta än de traditionella militära hoten från andra stater.

Herr talman! De flesta håller nog med om den beskrivning som jag nyss har målat upp. Trots detta vill Försvarsmakten behålla ca 10 procent av Sveriges yta för just det svenska försvaret. Den ytan är lika stor som den var under kalla kriget trots att hotbilden i dag ser helt annorlunda ut.

10 procent av Sveriges yta är ungefär lika stor yta som Danmarks yta. Det är helt oacceptabelt att Försvarsmakten i det här fallet ska lägga beslag på en sådan stor yta av diffusa försvarspolitiska skäl.

Försvarsmakten påstår gång på gång att de vill ha den här ytan på grund av det är ett riksintresse utan att lägga fram något bevis för att det är på det sättet. Därför skulle det vara bra om vi fick en nyanserad och preciserad bedömning av hur mycket mark som Försvarsmakten faktiskt behöver.

Försvarsmakten fattade ett beslut den 4 oktober 2010 som innebar att man ville ha så kallade stoppområden kring tio militära flygplatser. Åtminstone förefaller det sannolikt att Försvarsmakten inom en nära framtid kommer att utpeka dessa stoppområden som just riksintressen. Enligt Försvarsmaktens beslut den 4 oktober 2010 riskerar vindkraften att på flera sätt påverka riksintresset för totalförsvaret negativt.

Det är enligt vår uppfattning för stora ytor som Försvarsmakten gör anspråk på för att det nu ska vara godtagbart med en slentrianmässig uppskattning där man för säkerhets skull också drygar ut det med god marginal.

Med nya och ökade anspråk på användning av markområden ter det sig som motiverat med en mer, som jag sade, preciserad och snävare syn på vad som i dessa sammanhang kan anses ligga i begreppet ”rikets säkerhet”.

Miljöpartiet anser att kraven för att mark- och vattenområden ska klassas som av avsevärd betydelse för totalförsvaret ska skärpas. Varje sådant område måste motiveras på ett tydligare sätt för att i fortsättningen kunna klassificeras som riksintresse.

När två riksintressen står mot varandra kan det inte vara rimligt att Försvarsmakten ska ha tolkningsföreträde när det gäller vilket riksintresse som ska gälla.

Herr talman! Det kan inte vara ett orimligt krav att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag som skärper kraven för att

mark- och vattenområden ska få anses vara av avsevärd betydelse för Försvarsmakten.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation.

I detta anförande instämde Tina Ehn, Jan Lindholm och Kew Nordqvist (alla MP).

Anf. 9 TINA EHN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

I mitt politiska engagemang finns det en stark drivkraft att vilja göra rätt i ett långsiktigt perspektiv. Det handlar om att leva med vetskapen om att jag promenerar här en stund, och andra kommer efter mig, med respekt för att förfäder har promenerat före mig.

Det har för våra förfäder, historiskt, inte alltid varit en lätt sak att samla ihop tillräckligt med resurser för att äta sig mätt. När vi människor gick från att vara samlare till att vara brukare av marken var det steget inte heller enkelt. Det handlar om att skapa möjligheter till åkermark, att plocka sten, att bryta upp jord och skapa ett fungerande system med händer och kropp.

Människans utveckling med hjälp av våra tekniska landvinningar har gett oss fantastiska möjligheter att få tid att göra andra saker än att ständigt arbeta för att stilla hunger.

Vi som bor på den rikare delen av jorden kan sitta i soffan och se på en film. Vi kan läsa en bok, nödvändig eller onödig, strunt samma! Vi kan segla i en båt byggd för nöje. Vi kan äta en väl tillagad måltid utan att oroa oss för vår egen svält. I ett ganska begränsat perspektiv är allt frid och fröjd, men världen är större än så. Det vet vi allihop.

Allt kommer inte alltid att vara som det är. Vi vet att förändringar sker hela tiden. Fler magar behöver mättas i framtiden. Vårt sätt att producera mat kan ifrågasättas ur många olika perspektiv. Kretsloppen är brutna på flera områden. Oljan blir allt dyrare att utvinna. Kemikalierna, som är i omlopp, ackumuleras i många levande organismer. Konflikter mellan dem som har och dem som behöver ökar.

I det perspektivet blir det allt viktigare att det väsentligaste som behöver skyddas – mark att odla mat i, vatten som är rent och hållbara energisystem – behöver förstås av oss alla och att det är vår uppgift att rigga ett sådant skydd för mark och vatten och hållbara system.

Varför vårt svenska försvar inte främst är de som skyddar dricksvatten och ser till att vi kan utveckla hållbara och säkra energisystem är något som jag inte riktigt begriper. I stället vill de bomba en av våra viktiga vattentäkter, Vättern, med mer föroreningar.

Varför bromsar och stoppar man från det svenska försvaret i fall efter fall vindkraftens utveckling? Vindkraften är en mycket långsiktig och hållbar energiproduktion, och det borde ligga ett intresse i att utveckla säkra och hållbara energisystem som också leder till en minskad sårbarhet och en större trygghet.

Lika viktigt för vår säkerhet är det att vi i framtiden inte förstör förutsättningarna för att odla och producera mat. Bördig jord är inte något som värderas högt för syftet att producera mat. Däremot värderas den högt om den ligger på vad som bedöms som rätt plats, vilket kan variera från en generation till en annan.

I dag är en klippa i Bohuslän utan matjord värd förmögenheter, även om det inte går att plantera så mycket som en blomma i berget och även om havet utanför är fattigt på fisk.

Vårt så kallade välstånd ger oss märkliga sätt att värdera grundförut-sättningarna för vår egen och kommande generationers möjlighet att leva.

Det gör mig ont att se på vilket sätt vi förhåller oss till de naturresur-ser som är menade för oss att dela, hur vi fortsätter att exploatera åker-mark i rasande fart med parkeringsplatser, köpcentrum och nya stora vägar.

Vi vet att befolkningen växer, och vi håller på att förstöra den bästa åkermarken. Torka och erosion är stora problem i stora delar av världen. Dessutom breder städerna ut sig, och odlingar får ge vika. Också i Sve-rige bygger vi hus, köpcentrum och industrier på den bästa åkerjorden utan tanke på framtiden.

300 hektar av Europas åker asfalteras varje dag enligt en rapport som heter *The State of Soil in Europe*, utgiven i år av EU:s miljöbyrå EEA.

I den säger man också att under de första sex åren på 2000-talet ökade snittförlusten av åkermark i EU med 3 procent. I vissa europeiska länder som Irland, Cypern och Spanien var förlusten dock omkring 15 procent. Europeiska miljöbyrån konstaterar också att 19 medlemsstater på detta sätt sammanlagt förlorar en potentiell kapacitet för jordbruks-produktion motsvarande totalt 6,1 miljoner ton vete. Detta påverkar även markanvändningen globalt, eftersom ett hektar fruktbar åkermark i Europa motsvarar upp till tio gånger så mycket mark i andra delar av världen.

I Sveriges riksdag har inte frågan varit osynlig. Miljöpartiet har drivit denna fråga i många år. Själv författade jag min första motion i ämnet 2007. Svaren är olika. Det är olika utredningar som pågår. Senast jag deltog i en debatt i ämnet var för några veckor sedan här i civilutskottet när frågan om externa köpcentra och dess utbredning på bördig jord-bruksmark var uppe. Landsbygden påverkas också när man anlägger dessa externa köpcentra, och det påverkar kringkommuner. De stjäl ofta ett stort kundunderlag från orter runt omkring, och man ser effekter av ett ökat bilberoende.

Miljöpartister runt om i landet är frustrerade över att inte få stöd när det dyker upp planeringar som många gånger tar viktig jordbruksmark i anspråk. Även om vi hör kloka ord från Kristdemokraterna här i dag och vi vet att andra har drivit frågan och säger sig vilja påverka möjligheten att skydda vår åkermark bättre så behöver frågan drivas på alla plan.

Intressant är också varför inte de andra allianspartierna deltar i debat-ten. Vadan detta ointresse? Det är också önskvärt att frågan tas på större allvar och att man verkligen gör slag i saken och röstar för ett ökat skydd av åkermarken. Vi äger inte jorden vi går på; vi har lånat den av våra barn.

I detta anförande instämde Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP).

Anf. 10 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! Jag har bara några enkla frågor kring det här med skyddad åkermark och försvaret. Tina Ehn och jag har pratat lite grann om det här tidigare.

Vi har ju i dag en lagstiftning med plan- och bygglagen, miljöbalken med ett antal bestämmelser om hushållning, riksintressen etcetera. På vilket sätt ser Tina Ehn och Miljöpartiet att man skulle förändra lagstiftningen för att få ett mer effektivt skydd av åkermarken?

Anf. 11 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Vi har, som jag nämnde här innan, väckt motioner med flera olika förslag om hur man skulle kunna öka skyddet, för precis som har framkommit vittnar man på många ställen om att lagen i många sammanhang nästan har försvagats.

Jag har tidigare motionerat om att vi ska göra en ny nationell kartering av åkermark, att man också ska utreda möjligheterna för Jordbruksverket och länsstyrelsen att ha en övergripande plan för att kunna bevara bevarandebalansen på åkermarken mer och att delmålet angående den bördiga åkermarkens bevarande skrivs in under de nationella miljökvalitetsmålen i Ett rikt odlingslandskap.

Nu har vi också frågan om riksintresse, och den har vi även lyft upp tidigare.

Det finns alltså stora ambitioner från vår sida, och egentligen från många andras sida, när det gäller att komma framåt i hur man kan öka det här skyddet. Det här är en global angelägenhet, precis som flera av oss har lyft fram och som jag vet att även Otto von Arnold är väl medveten om.

Vad som bekymrar mig lite i betänkandet och i svaret är att det på s. 10 står bland annat att man har en beredning där man ska ta upp ett antal frågor. En av de frågorna, som man säger här, är vilka frågor som är särskilt angelägna att driva inför beslut om EU:s gemensamma jordbrukspolitik efter 2020 för att åstadkomma en hållbar användning av jordbruksmark. Det är en fråga man ska besvara i den här utredningen, och det ska presenteras den 15 juni 2014.

Då blir jag jättebekymrad. Då, 2014, har vi redan spikat en ny jordbrukspolitik.

Anf. 12 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! Som kommentar till det sista Tina Ehn sade varar ju den jordbrukspolitik som vi förhoppningsvis beslutar från 2014 fram till 2020. Det blir väl perioden efter det, och där finns ett antal diskussionspunkter som man måste ta tag i. Den debatten ska vi inte underskatta. Det är väldigt viktigt att börja fundera långsiktigt på detta. EU har ett vattendirektiv, och man får kanske komma med något markdirektiv också.

En annan fråga gäller den lagstiftning vi har med det kommunala självstyret i botten och försvaret som har det övergripande riksintresset när det gäller rikets försvar. Det här är tunga instanser. Hur menar Tina Ehn? Vad är Miljöpartiets politik för att kunna ändra detta?

Anf. 13 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är vårt ansvar som politiker att verkligen ta in vad det är som händer i världen. Vi ser hur åkermark försvinner, och vi ser hur vi har ett ökat behov av den här viktiga, bördiga åkermarken och även hållbara energisystem. Då måste vi vara med i processen och påverka. Det är vi som bestämmer vad som kommer att stå i lagarna. Det är vi som påverkar, och det är därför vi står här och debatterar i dag. Jag tycker att det är jätteviktigt.

Jag vet att i den tidigare debatten som vi hade om externa köpcentrum så nämnde Otto von Arnold också hur viktigt det är med det kommunala självstyret. Jag säger inte alls att det är oviktigt – jag tror att det är viktigt – men man har tagit upp de här frågorna också i plan- och bygglagen. Den mellankommunala diskussionen är väldigt viktig för att man kanske inte ska göra exakt samma saker i varje kommun, vilket kan medföra negativa effekter i en region. Det är ett område som man kanske inte riktigt har lyft upp. Det sker inte riktigt. Hur ska detta ske för att det verkligen ska bli effekt?

Vi hade ett förslag om att vi skulle stoppa utbyggnaden av externa köpcentrum i moratorium. Men jag hör inte några förslag från Otto von Arnold.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

Prot. 2011/12:104
26 april

*Hushållningen med
mark- och vatten-
områden*

6 § Ersättningsrätt

Ersättningsrätt

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU18
Ersättningsrätt.

Anf. 14 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Det jag vill tala om i dag är barnförsäkringar. Föräldrar rekommenderas från de flesta håll att teckna barnförsäkringar. Orsaken till detta är att samhällets skydd helt enkelt är för dåligt om det händer barnet något.

Det finns ett visst skydd för barn som går i förskolan och skolan, men det gäller bara vid olyckor. Det gäller alltså inte vid sjukdomar, och de allra flesta barn som får funktionsnedsättningar får det av sjukdomar och inte av olycksfall. Dessutom är det så att även när det gäller olycksfall brister skyddet när det gäller olycksfall som leder till funktionsnedsättning.

Det finns också allmän försäkring som utgår till barn som blir invaliderade och inte kan arbeta. Det handlar om knappt 100 000 kronor per år till de drabbade barnen – före skatt. Då förstår man hur lite pengar det blir kvar att leva på. De här barnen riskerar inte bara att vara fattiga under sin ungdoms- och vuxentid utan även när de blir pensionärer eftersom de inte får några pensionspoäng i det här systemet.

Det finns också möjlighet för föräldrar som måste gå ned i arbetstid eller sluta arbeta helt för att ta hand om sina sjuka, invaliderade barn att få en ersättning. Men det är 100 000 kronor per år som man maximalt

kan få som förälder, också det före skatt. Det är alltså väldigt lite pengar att leva på, både för de drabbade barnen och för föräldrarna.

Det är därför föräldrar uppmanas att teckna barnförsäkring. I dag är 70 procent av alla barn försäkrade med sådana här individuella barnförsäkringar. Det är inte alla som ansöker om barnförsäkring, även om det är väldigt många. Men 25 procent av dem som ansöker får antingen nekat från försäkringsbolagen eller med invändningar nekat. Invändning innebär att det är kraftiga inskränkningar i skyddet, vad barnet blir försäkrat mot, och att det även kan vara betydligt högre premier att betala.

Det allra största problemet gäller de barn som nekas helt och hållet, alltså 7 procent av alla ansökningar. Det här är en siffra som har varit stabil under många år. De skäl till att neka som försäkringsbolagen uppger kan vara att det är ett adoptivbarn. Det kan vara att barnet hade för låg födelsevikt när det föddes. Det kan vara ett för tidigt fött barn. Sedan kan det självklart vara medfödda funktionshinder eller sådana som har uppstått innan försäkringen tecknades.

Dessutom är det så även för dem som får försäkring att upptäcker man medfödda eller ärftliga sjukdomar nekas utbetalningen, även om man har betalat premierna i alla år. Därtill kommer att om man har glömt någonting, till exempel ett läkarbesök när barnet hade öroninflammation, kan det användas av försäkringsbolaget för att neka ersättning den dag man behöver det, om det är relevant för fallet självklart.

Det här är en anledning till att man som förälder inte bara uppmanas att teckna barnförsäkring utan även att göra det så tidigt som möjligt, till och med har jag hört uppmaningen att ringa direkt från BB när barnet är helt nyfött. Det kan nämligen uppstå komplikationer och sjukdomar. Ju längre man väntar, desto större risk är det att det finns någonting som försäkringsbolagen kan hänga upp sig på och av den anledningen neka försäkring.

Det finns något som heter försäkringsavtalslagen som syftar till att komma till rätta med problemet att många barn nekas försäkring. Problemet är att som det har gått till hittills har den inte varit ett hinder. Försäkringsbolagen hittar kryphål. Om de kan visa att det av medicinska skäl finns en ökad risk, och det kan vara en väldigt liten risk, kan de neka. Det enda försäkringsavtalslagen innebär är att de måste motivera avslag på barnförsäkringsansökningar. Men de behöver inte göra en utförlig motivering. Det räcker att de bara motiverar.

Det finns en annan möjlighet för föräldrar, speciellt föräldrar till barn med funktionshinder. Det är gruppförsäkringar via fackföreningen. Det är självklart väldigt bra att de finns. Det är framför allt det som föräldrar med funktionshindrade barn har att tillgå. Inte ens alla av dem får det, men det finns en möjlighet.

Det finns tyvärr problem med detta också. Det är att villkoren kan ändras, vilket man har svårt att följa när det är en gruppförsäkring. Det kan till och med vara så att fackföreningen byter bolag och villkoren ändras totalt. Det kan framför allt vara så att man själv byter jobb och byter fackförening.

Som ett exempel på en sådan här gruppförsäkring är det ingenting av det som händer innan barnet fyller två år som kan ge några pengar. Det är mycket som händer de två första åren.

Jag vill ändå säga att det är väldigt positivt att det finns gruppförsäkringar, även om det finns begränsningar. Det är enda möjligheten för många föräldrar.

Vi kan ändå inte nöja oss med det här. Vi måste se till att alla barn får ett försäkringsskydd. Det är på grund av att det inte finns något allmänt heltäckande skydd. Hade det funnits det hade det varit en annan sak.

Det finns ytterligare ett problem i sammanhanget. Det är att det på barnavårdscentralerna förs journaler när föräldrarna kommer dit med sina barn. De här journalerna kan begäras ut i efterhand av försäkringsbolagen som grund för om man ska betala ut ersättning eller inte. Det här kan ställa till problem. Jag kan ta ett konkret exempel.

Det var en flicka som föddes med låg födelsevikt. Hon fick nej från alla försäkringsbolag. Fortfarande när hon var fyra år gammal och hade fått en lillasyster som fick full försäkringstäckning sade bolagen nej. Läkarna och sjukgymnasterna intygade att hon var hundra procent frisk. Hon hade inga men av att hon hade fötts med så låg födelsevikt. Ändå nekade alla bolag.

Ett av de här bolagen hade förutom födelsevikten som grund för detta att de hade läst en journal från barnavårdscentralen där flickan hade varit på treårskontroll. Då hade man skrivit i journalen att hon pratar något otydligt, vilket egentligen är fullt normalt för en treåring. Det hade försäkringsbolaget översatt till ”pratade sluddrigt”. Det var deras tolkning. På barnavårdscentralen hade de också skrivit i journalen att hon hade svårt att sitta stilla. Det hade de på försäkringsbolaget översatt till att hon var hyperaktiv. De hade sett detta som riskfaktorer.

På barnavårdscentralen sade de i det här fallet att snart vågar vi inte skriva någonting i journalerna, för det kan missuppfattas av försäkringsbolagen. Samtidigt är det väldigt viktigt att följa barnets utveckling även skriftligt, så att man inte glömmer bort någonting under resans gång.

I det här fallet slutade det positivt med att hon efter fyraårskontrollen äntligen fick en försäkring. Men det var efter många års kamp, och hon var ändå fullt frisk. Då förstår man de problem som många andra föräldrar har.

Det som behövs nu är ett översynsarbete. Snarast måste det komma till. Vi nöjer oss inte med den vaga formuleringen att det ska vara inom mandatperioden. Målet för den här översynen måste ju vara att alla barn så långt det någonsin är möjligt ska få en försäkring.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Anf. 15 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Civilutskottets betänkande 18 om ersättningsrätt behandlar tolv olika motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Förslagen som behandlas är alltså väckta av ledamöter i riksdagen, och det finns inga förslag från regeringen på det här området.

Betänkandet innehåller två reservationer, men jag tänker hålla mig till de frågeställningar som jag anser att min motion om brister i rättssäkerhet för trafikskadade väcker. Jag instämmer helt och hållet i Hillevi Larssons tidigare anförande och yrkar bifall till reservation 1 och, med min egen argumentation, herr talman, till reservation 2.

En av de grundläggande förutsättningarna för att ett demokratiskt samhälle ska kunna upprätthålla sin legitimitet bland medborgarna menar jag är en fungerande rättsordning. Ett högt förtroende för den poliskår som inte använder övervåld eller misshandlar vid ingripanden är naturligtvis en bra grund. Domstolar som är öppna för insyn från medierna och som upplevs som tydliga av dem som får sin rättssak prövad är naturligtvis också avgörande.

Att de lagar som vi i riksdagen beslutar om och de förordningar som myndigheterna utifrån dessa lagar fattar beslut om skrivs på ett bra sätt och uppfattas som rättvisa och rimliga är naturligtvis också av stor betydelse för att rättsstaten ska uppfattas som väl fungerande av medborgarna.

För att inte överbelasta våra domstolar med rättstvister i onödan har politiken också skapat ett antal olika nämnder som fungerar som en sorts första nivå när medborgare har olika typer av behov av att lösa tvister.

Förutom Trafikskadenämnden, som min motion handlar om, kan jag nämna Allmänna reklamationsnämnden, Pensionsförsäkringsnämnden, Rättsskyddsnämnden och Ansvarsförsäkringens personskadenämnd, bara för att ta några exempel.

Alla de här nämnderna är, som jag har lärt mig under den här resan, i princip uppbyggda på samma sätt, med jurister som ordförande och vice ordförande – i praktiken handlar det då oftast om domare – och i övrigt representanter från försäkringsbolagen.

Konsumenterna finns också med på något sätt, i Trafikskadenämnden till exempel genom fackföreningarnas representanter.

Jag kommer fortsättningsvis att prata just om Trafikskadenämnden och de rättssäkerhetsproblem som finns med den konstruktionen, men jag vill innan jag fortsätter påpeka att det mesta av den kritik som jag kommer att framföra beträffande just Trafikskadenämndens sätt att arbeta även till rätt stora delar gäller för övriga nämnder som vi har i samhället för att lösa tvister.

Herr talman! När en person begår ett allvarligt brott, rånar en bank och skadar någon eller några poliser under flykten och kanske till och med dödar en polis före gripandet, omfattas den bankrånaren av det statliga rättsskyddet. Det innebär att rånaren kan anlita den bästa och dyraste advokaten vi har i landet, och kostnaden blir i de flesta fall mycket hög för samhället.

Om du skadas i trafiken och inte kommer överens med ditt försäkringsbolag om en rimlig ersättning kan du föra frågan till Trafikskadenämnden. Om invaliditetsgraden uppgår till minst 10 procent och bedöms vara bestående eller om den inkomstförlust som du drabbas av uppgår till minst ett halvt basbelopp per år ska ditt fall alltid prövas i den här nämnden.

Beslutet i nämnden är emellertid endast rådgivande så varken du som har drabbats eller ditt försäkringsbolag är skyldig att följa nämndens beslut. Om du inte är nöjd med det beslut som ditt försäkringsbolag har fattat beträffande din ersättning med anledning av nämndens beslut återstår för dig endast att gå till domstol. Innan jag går in på att redovisa de brister jag menar finns i hur nämnden arbetar menar jag att vi måste ha en bra och tydlig bild av vad som sker vid en sådan domstolsprövning.

Om du alltså anser att du måste gå till domstol på grund av att det beslut som nämnden och försäkringsbolaget har tagit gör din framtid mer eller mindre omöjlig har du inte det skydd som den bankrånare som jag tidigare använde som exempel har. Du som inte har begått något brott utan som bara har haft otur att bli påkörd, kanske på väg till jobbet, du som är en av samhällets stöttepelare, får inget stöd av staten. Du är nu utlämnad åt dig själv att klara de kostnader som en domstolsprövning innebär.

Har du en hemförsäkring med rättsskydd kan du få ett stöd från den på 120 000–150 000 kronor, och i några fall finns det försäkringsbolag som kan ha lite högre nivå.

Till det kommer att det finns regler för det ombud, den advokat, som du anlitar som gör att den ersättning som utgår till ditt ombud är fastställd till 1 200 kronor per timme. Någon sådan begränsning finns inte för det ombud som försäkringsbolaget anlitar. Den advokaten kostar normalt minst det dubbla, så man kan ju utgå från att ditt ombud inte har samma meriter som försäkringsbolagets ombud.

Om du dessutom är en försiktig person som undersöker vad den här typen av tvister brukar kosta innan du tar det definitiva beslutet att ta strid för din sak i domstol kommer du att upptäcka att motpartens kostnader, alltså det som försäkringsbolaget är berett att satsa för att inte förlora mot dig redan i första instans, kommer att uppgå till minst 500 000 kronor. Rättsskyddet i din hemförsäkring täcker alltså mindre än hälften av kostnaden för motparten, som du kommer att bli tvungen att betala om du förlorar. För att överklaga och gå vidare till nästa instans krävs alltså att du är en ganska förmögen person från början. Den som inte är helt säker på att vinna en domstolsprövning avstår därför i de flesta fall från att använda möjligheten att gå till domstol.

Jag menar att riksdag och regering inte kan blunda för att de ekonomiska resurserna i de allra flesta fall är så ojämnt fördelade mellan den drabbade och försäkringsbolaget att det i praktiken inte kan bli en rättvis prövning ens i första instans och tveklöst inte i nästa för de få drabbade som anser sig ha möjlighet att gå vidare med sitt ärende. Det finns några få försäkringsbolag som fortfarande betalar motpartens ombudskostnader, men så är inte fallet för de flesta försäkringsbolag.

Mot den bakgrunden tror jag att det är ganska lätt att inse att det är mycket angeläget att hanteringen i Trafikskadenämnden fyller åtminstone de mest grundläggande kraven för en rättssäker hantering.

När jag kontaktas av advokater som företräder trafikskadade som fått sina ärenden prövade av nämnden och de berättar att det inte är ovanligt att den drabbade inte får veta på vilka grunder nämnden tagit sitt beslut, blir jag inte bara orolig utan rätt överraskad. Jag trodde inte att det fick gå till på det sättet i en så kallad rättsstat. Jag har tagit för givet att den som får sin sak prövad alltid får veta på vilka grunder det utslag som fälls har tagits; så naiv var jag. Jag kan säga att jag först inte ville tro att det kunde vara så illa. Men när jag sedan har fått kopior i min ägo på korrespondens från försäkringsbolagens handläggare där det klart och tydligt framgår att de meddelat den drabbade att försäkringsbolaget har gjort bedömningen att de inte anser det som meningsfullt att vidarebefordra det medicinska underlag som den drabbade lämnat in, inser jag att det faktiskt är så det går till.

Nämndens förtroendeläkare träffar inte den skadade och får inte del av den medicinska bedömning som gjorts av den läkare som vårdat den drabbade eller lappat ihop henne eller honom efter olyckan. Är det någon som känner igen detta? Själv kunde jag inte låta bli att tänka "Försäkringskassan" när jag såg hur hanteringen uppenbarligen går till. Det skulle bli ett alldeles för långt stickspår i den här debatten så jag försökte släppa den tanken.

Men innan jag helt släpper den tanken måste jag ändå berätta för er att de grävande samhällsmedborgare som har hjälpt mig med en del av underlaget till den här debatten också, hör och häpna, har upptäckt att det i stor utsträckning är samma lilla grupp läkare som skriver utlåtanden åt Försäkringskassan som åt Trafikskadenämnden. Jäv, kan man tänka.

Det finns förhoppningsvis inte så många läkare i vårt land som har så låg moral att de i ärende efter ärende kan underkänna sina yrkeskollegers bedömningar, trots att kollegerna kan vara experter på just de skador som fallet gäller och trots att dessa kolleger dessutom många gånger har följt patienten en längre tid och alltså träffat patienten ett flertal gånger. Att utan underlag och utan att egentligen veta särskilt mycket om den drabbade på ren slentrian upprepade gånger och på uppdrag av den som har beställt intyget med uppenbar avsikt på att slippa betala, skriva intyg som förstör en människas hela framtid, måste vara så förnedrande så jag tror inte att så många klarar det.

Några av er som lyssnar kanske tycker att jag var överdrivet hård när jag sade att det är med uppenbar avsikt som försäkringsbolagen beställer dessa läkarintyg. För mig är det uppenbart att det är en medveten strategi i och med att jag nu vet att man avsiktligt undanhåller andra intyg och handlingar.

Det är ju inte en uppfattning som jag på något vis skulle vara ensam om. Jag kan exempelvis i en kammardebatt från den 24 april 2001, alltså för elva år sedan, i en likadan debatt som denna om just det årets betänkande om ersättningsrätt, läsa följande: Försäkringsläkarna är faktiskt i praktiken tjänstemän med nuvarande bestämmelser. Där har vi alltså jävperspektivet.

Längre ned står det: Dessutom har dessa läkare en beroendeställning i förhållande till sin uppdragsgivare. De får rätt bra betalt för de här intygen. Vidare står det: Läkarens bedömning påverkar helt naturligt uppdragsgivarens kostnader. Det är bra och konkreta bilder, tycker jag.

Letar man på nätet hittar man många som har erfarenhet av hur detta fungerar som är väldigt kritiska.

Herr talman! Den skadade personen, den drabbade, får alltså i många fall inte veta på vilka grunder Trafikskadenämnden kommit fram till det beslut de har tagit när det gäller ersättningsnivån. Den skadade kan därför inte heller utgå från att alla de läkarintyg han eller hon har lämnat in till försäkringsbolagets handläggare ens har kommit nämnden till del. Den drabbade har inte heller fått möjlighet att själv föra fram sin talan.

Kan man kalla det för en rättssäker hantering?

Varje år drabbas runt 35 000 individer av personskador i samband med trafiken. Jag tror att många inte känner till den siffran eftersom trafiksäkerhetsdebatten i första hand fokuserar på antalet dödade, och den siffran är ju förhållandevis låg i vårt land.

Av de skadade är det närmare 15 procent som skadas allvarligt. Det betyder att ungefär 4 000 personer varje år drabbas så svårt att deras livssituation helt förändras och oftast handlar det om livslånga skador. Det är 4 procent av en normal årskull i vårt land. Det är dessa människors rättssäkerhet den här frågan handlar om.

Herr talman! Om jag gör en sammanfattning av juristernas syn på frågan, så som jag har uppfattat den under arbetet med detta betänkande, skulle den se ut så här:

Alla som drabbas av en personskada bör ha rätt till ett oberoende och betalt ombud på försäkringsbolagets bekostnad.

Beloppet i rättsskyddsförsäkringen bör höjas till åtminstone 500 000 kronor.

Rättsskyddet bör omfatta ärenden inte bara i Trafikskadenämnden utan även i Patientskadenämnden, Läkemedelsskadenämnden och övriga nämnder för tvistelösning liksom vid tvister i förvaltningsdomstolar.

Rättsskyddet i hemförsäkringen bör även omfatta såväl förare som ägare av fordon som endast är trafikförsäkrade.

Om ni övriga ledamöter i utskottet är överens med mig om att det ser ut så här och att det är så här illa det fungerar, och att det inte borde se ut på det sättet, tycker jag att mitt förslag i motionen är ganska rimligt, att det egentligen är ett ganska snällt och inte så långtgående förslag.

Mitt förslag är att regeringen inleder en granskning av Trafikskadenämnden och dess arbetsmetoder för att sedan återkomma till riksdagen med de åtgärder som jag är övertygad om att en sådan granskning kommer att visa att det finns behov av. Jag tycker inte att det är att trampa regeringen på tårna eller att peka finger. Jag tycker att det är en mycket modest begäran.

I går genomfördes ett seminarium här i riksdagen på temat Är rättvisan rättvis? Det handlade om likhet inför lagen. Nu var det helt andra problem när det gäller olikhet inför lagen som togs upp vid det seminariet, men jag tänkte bara avsluta, herr talman, med att säga att min resa i ersättningsrättens dunkla korridorer och dess verklighet har övertygat mig om att någon särskilt rättvis hantering är det svårt att hitta i de här sammanhangen. De drabbade är en svag grupp som har mycket svårt att föra sin talan. Det finns mycket att göra på det här området.

Med den motivationen yrkar jag bifall till reservation 2 i betänkandet.

Anf. 16 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! I detta betänkande finns det en gemensam reservation från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det Hillevi Larsson sade i sitt anförande håller jag med om till punkt och pricka, så jag behöver inte repetera det.

Jag yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 17 JESSIKA VILHELMSSON (M):

Herr talman! I civilutskottets betänkande *Ersättningsrätt*, CU18, behandlas tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Jag ska som representant för Alliansen beröra två saker, nämligen barnförsäkringar och handläggningen i trafikskadeärenden.

Barnförsäkringar som de ser ut i dag skapades i Sverige i mitten av 80-talet. I en internationell jämförelse är detta relativt unikt. Det är någonting som vi ska vara glada över att erbjudas i Sverige. Det som försäkringsbolagen erbjuder är just en kombinerad sjuk- och olycksfallsförsäkring, och flera av bolagen erbjuder sedan att försäkringen övergår till en sjuk- och olycksfallsförsäkring för vuxna från det att de är 25 år.

Som Hillevi Larsson har nämnt har i dag 70–75 procent av alla barn en barnförsäkring. Det är bra. Men det är viktigt att komma ihåg att det är ett komplement till socialförsäkringen som samhället erbjuder. Men det är ett viktigt komplement, precis som Hillevi Larsson sade, och det var av just den anledningen som den så kallade kontraheringsplikten infördes som innebär att försäkringsbolag inte får vägra en konsument att teckna en försäkring som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten om det inte finns särskilda skäl för att vägra. Här gör försäkringsbolaget en riskbedömning, som vi har varit inne på.

Herr talman! I motion nr C366 anges att 75 procent av ansökningarna om barnförsäkring beviljas. Jag vet inte varifrån denna siffra kommer och inte heller från vilket år. Enligt de uppgifter jag har fått från försäkringsbolag beviljas 75 procent av de ansökningar som kommer in direkt på ansökningshandlingen. Därefter kan det begäras kompletteringar. Som vi vet har riksdagen för mer än ett år sedan beslutat om ett så kallat starkt integritetsskydd i försäkringssammanhang. Sedan dess får försäkringsbolagen inte begära in journaler redan i ansökningshandlingen, utan det måste finnas skäl för det. Detta har haft betydelse, särskilt för barnförsäkringen.

Men i vissa fall har de rätt att begära in journaler, och de kan också ställa kompletterande frågor. Då görs en ny prövning eller fattas ett nytt beslut om huruvida barnet ska få en försäkring eller inte. Många fler än 75 procent får då försäkring.

Civilutskottet gav i februari i år uppdrag till riksdagens utredningstjänst att göra en övergripande inventering av hur försäkringsbolagen hanterar ansökningar om barnförsäkring och bolagens praxis på området. Bakgrunden är just att utskottet känner till de problem som har funnits. Men jag menar att när man ser ett problem ska man undersöka det och sedan komma med förslag på åtgärder. Reservanterna från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet föregår då denna utredning, vilket jag tycker är tråkigt.

Jag vill också tillägga att utifrån de uppgifter jag har fått från försäkringsbolag har mycket hänt sedan siffran 75 procent figurerade. I reservationen anges att 7 procent inte kan få barnförsäkring. Riksdagens utredningstjänst kommer att redovisa sin utredning i december i år, och vi hoppas då få svar på frågan. Men de uppgifter vi har fått är att det generellt sett har skett en minskning av antalet avslag. Det är bra.

Jag vill också nämna att Konsumentombudsmannen nu driver ett mål vid Stockholms tingsrätt just rörande barnförsäkring och kontraheringsplikten. Det handlar om en för tidigt född flicka som nekades barnförsäkring. Det kanske inte var samma flicka som Hillevi Larsson pratade om, men det är ett liknande ärende. Det är ju så att om man inte är nöjd med avslagsbeslutet finns möjligheten att få beslutet prövat i domstol.

För övrigt påstås att regeringen inte gör någonting. Då vill jag hävda att justitieministern har meddelat att under mandatperioden kommer hela kontraheringsplikten att ses över. Syftet med en sådan utvärdering är just att se huruvida de sociala skyddsaspekterna som åsyftades med kontraheringsplikten uppfylls av bolagen. Det är bra.

Sammanfattningsvis finns det flera skäl att avvakta, dels utskottets egen utredning, dels den övergripande översynen av kontraheringsplikten men kanske också processen i Stockholms tingsrätt.

Innan jag övergår till trafikskador, herr talman, vill jag kort kommentera det som anfördes både i talarstolen och i motionen om bvc och journalanteckningar. Jag har försökt undersöka om det stämmer, men jag tror inte att det stämmer. De uppgifter jag har fått är att det inte stämmer, att man inte skulle vilja föra in saker i journalerna bara för att lättare få försäkring. Det finns också en upplysningsplikt, och har man undanhållit information riskerar man att försäkringen inte gäller. Därtill har sjukvårdspersonal skyldighet att föra journaler enligt patientjournallagen.

Jag tycker att det är tråkigt att diskussionen handlar om saker som kanske inte stämmer. Jag tycker att frågan om barnförsäkringar är viktigare än att vi ska fara med uppgifter som inte är korrekta.

Herr talman! Vad gäller handläggningen av trafikskadeärenden har Jan Lindholm gett en bister och mörk syn på hur prövningen i Trafikskadenämnden går till. Jag delar inte den uppfattningen.

Trafikförsäkringsutredningen lämnade sitt betänkande 2010. Den utredningen tittade i och för sig inte på själva tvistelösningen i trafikförsäkringen men angav ändå att ordningen med möjlighet till den alternativa tvistelösningen i Trafikskadenämnden tillgodoser på ett rimligt sätt de rättssäkerhetskrav som vi har. Den här utredningen har nu lämnats till den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen, och det pågår alltså utredning fortfarande. Det är i sig ett skäl till att inte föregripa det arbetet. Ett annat skäl är, enligt min uppfattning – det vill säga inte den mörka bild som Jan Lindholm beskriver – att prövningen i Trafikskadenämnden är kostnadseffektiv och ett bra sätt för den skadelidande att få sin sak prövad. Dels har den skadelidande i den prövningen oftast juridiskt biträde kostnadsfritt – någonting som Jan Lindholm kanske glömde bort när han jämförde med det brottmål som han tog upp. Dels finns det möjlighet för den som inte är nöjd med beslutet i Trafikskadenämnden att få sin sak prövad i domstol.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut och avslag på samtliga motioner.

Anf. 18 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi inte har sagt att regeringen ingenting gör, eftersom det har aviserats en översyn av kontraheringsplikten. Men vi tycker att det går för långsamt. Vi tycker att man borde sätta i gång översynen redan nu med tanke på de problem som har visat sig, att det fortfarande är så många som får avslag. Som det har blivit i praktiken har det många gånger varit en ren formalitet, det vill säga att försäkringsbolagen nu måste göra en motivering, men det är en väldigt kort motivering som räcker. Därför krävs denna översyn. Målet måste vara att alla barn ska få försäkringsskydd.

Att det har blivit lite bättre i vissa fall räcker inte, för de här barnen och också deras föräldrar är helt skyddslösa om det händer något, inte minst när det gäller deras ekonomi.

Översynen måste sättas i gång direkt. Målet för översynen måste vara väldigt tydligt, att alla ska få skydd.

Sedan blev jag väldigt förvånad när den andra frågan kom upp, som handlar om osanna uppgifter, för det finns helt klart en oro bland föräldrar. Det finns också en oro bland människor som arbetar på barnavårdscentralerna för att det som de skriver i journalerna kan användas av försäkringsbolagen. Om till exempel de som jobbar på barnavårdscentralen, läkare eller någon annan, ser något som är problematiskt med ett barn skriver de självklart in det i journalen.

Vad det framför allt handlar om är föräldrars oro: Hon går inte och lägger sig på kvällen. Vad kan det bero på? Hon är skrikig. Det är problem med pottränningen. Ja, det kan vara precis vad som helst. Det mesta av den här oron är ingen grund för att det skulle vara något medicinskt fel, men det kan ju tolkas så av bolagen. Det som oron handlar om för dem som jobbar på bvc är vad man vågar skriva in om föräldrarnas oro.

Anf. 19 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Det går för långsamt. Varför har då inte Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet varit med och fattat beslut i utskottet om att vi ska låta riksdagens utredningstjänst göra en utredning? Hur vet vi hur många som får avslag? Det vet vi inte. 7 procent kanske inte stämmer.

Om jag ska säga något om motiveringarna håller jag med om, och det tror jag också att försäkringsbolagen själva håller med om, att motiveringarna till avslagsbesluten har varit för dåliga. Såvitt jag vet har det kommit nya rekommendationer från Svensk försäkring som försäkringsbolagen förhoppningsvis följer så att de blir bättre på att motivera sina beslut.

Vad gäller bvc tycker jag, precis som Hillevi Larsson, att det är just oron som är oroande. Det är nog inte från bvc som försäkringsbolagen i första hand begär in journaler utan från till exempel prematuravdelningar eller vad det kan vara. Dessutom har jag förstått när jag har pratat med bvc-personal att det inte är detta som föräldrar ska vara oroliga för.

Just barnförsäkringar bör hanteras på ett bättre sätt.

Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! I det konkreta fall som jag tog upp visade det sig att man nekade försäkring, inte bara med hänvisning till låg födelsevikt utan även utifrån noteringar som hade gjorts på barnavårdscentralen. Då uttryckte barnavårdscentralen sin frustration över att det som de hade skrivit i anteckningarna, som inte alls betydde att det var något fel på barnet, kunde misstolkas av försäkringsbolagen.

Jag tror ändå att man kan säga att i de fall där anteckningar förts som sedan ligger till grund för försäkringsbolagens beslut blir det självklart en frustration bland både personal och föräldrar. Det innebär självklart inte att personalen skriver in felaktiga uppgifter eller underlåter att skriva in någonting som de bedömer är viktigt. Men risken är att föräldrarna känner att de inte kan tala fritt med personalen. Det kan också vara en oro

hos föräldrarna över att det som de säger kan tas till intäkt av försäkringsbolaget om ett eller flera år för att neka försäkring. Sedan är det självklart så att oron inte finns överallt, men speciellt i de fall där försäkring har nekats är det klart att det leder till frustration.

Grundproblemet är att det fortfarande finns barn som nekats försäkring, och det finns ett ytterligare större antal som får ett begränsat försäkringsskydd. De förnekas inte försäkring, men de får ett sämre skydd och högre premier.

Det här måste regeringen ta tag i. Det ena utesluter ju inte det andra. Att riksdagens utredningstjänst gör en utredning är alldeles utmärkt, men det kan inte utesluta att regeringen också gör en översyn. Det kan inte bara vara riksdagens utredningstjänsts utredning som sedan ligger till grund för en eventuellt förändrad lagstiftning.

Jag förstår inte riktigt problemet. Vi borde kunna enas här om att det inte är tillräckligt bra, även om det möjligtvis har blivit lite bättre. Snarast möjligt bör vi ta tag i det.

Anf. 21 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Ja, men vi har väl enats. Men jag tycker att vi ska ta det steg som vi har beslutat om i utskottet, det vill säga att vi ska ha utredningen från riksdagens utredningstjänst. Den utredning av kontraheringsplikten som regeringen aviserar avser däremot inte barnförsäkringar.

Jag tror att vi egentligen är överens i saken. Det är tydligen tidsperspektivet som vi inte är överens om.

Anf. 22 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Vi har i dag, som andra har sagt, tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden att debattera, och de handlar om ersättningsrättsliga frågor.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet. Det innebär per automatik att jag vill avslå motionen vad gäller rätten att teckna försäkring för barn. Jag hör själv att det låter konstigt att jag vill avslå den, för jag tycker naturligtvis att alla barn ska ha rätt till en försäkring så långt det är möjligt. Anledningen till att jag vill avslå den är att det pågår en uppföljning som jag vill avvakta.

Medierna har rapporterat en del om hur föräldrar nekats teckna försäkringar för sina barn, och det upprör naturligtvis. Men mediernas rapportering handlar i stort om perioden innan riksdagens skärpning av försäkringsavtalslagen.

Frågan har, som också andra har sagt här, behandlats i civilutskottet förra året. Då kunde det konstateras att motionsönskemålen i stort redan var tillgodosedda.

Nu görs det som sagt en uppföljning av hur försäkringsbolagen agerar, och resultatet ska presenteras senast i december i år. Av den anledningen ställer jag mig bakom utskottets avslagsyrkande och kommer att bevaka frågan noga.

Herr talman! Jag vill också tala lite om det solidariska skadeståndsansvaret, och jag har lämnat ett särskilt yttrande i frågan. Kronofogdemyndigheten och Barnombudsmannen har i en gemensam skrivelse till regeringen begärt en ändring av skadeståndslagen som innebär att det solida-

riska skadeståndsansvaret för minderåriga bör ersättas med ett delat skadeståndsansvar.

Med dagens lagstiftning är det så att om två eller fler minderåriga döms till skadestånd innebär det solidariska skadeståndsansvaret att även om en av dem väljer att göra rätt för sig och betala sin del kan han eller hon fortfarande riskera att hamna i kronofogdens register om de andra inte har betalat sin del. Jag tycker så klart inte att detta är rimligt och menar att det verkligen bör ersättas med ett delat skadeståndsansvar, så att den som verkligen har gjort rätt för sig också framöver ska vara utan skuld. Eftersom också den frågan är under beredning tycker jag inte att det är annat än rimligt att jag också här ställer mig bakom utskottets yttrande.

Anf. 23 JAN ERTSBORN (FP):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i denna debatt, men den bild som Jan Lindholm målade upp av hur handläggningen går till i Trafikskadenämnden får inte stå oemotsagd.

Jag har under mina ca 30 år som praktiserande advokat biträtt mellan 50 och 100 personer som skadats i trafiken. Jag har i alla dessa ärenden fått ersättning av försäkringsbolaget för advokatkostnaderna – till skillnad från vad Jan Lindholm nämnde för en stund sedan.

Många av mina ärenden har rört så allvarliga personskador att de har varit uppe i Trafikskadenämnden. Jag har aldrig hört talas om att man undanhåller sjukjournaler, läkarintyg eller några sådana handlingar. Tvärtom har försäkringsbolagen varit mycket måna om att se till att jag som ombud och den skadelidande har fått ta del av hela det underlag som finns hos Trafikskadenämnden när man fattar sina beslut. Jag känner att det är en fullt tillfredsställande ordning.

Några klienter har haft *en* synpunkt på handläggningen i Trafikskadenämnden. Det är att den skadelidande inte får möjlighet att uppträda personligen vid sammanträdena i Trafikskadenämnden. Jag har full förståelse för det och tror att det skulle vara till fördel för handläggningen om Trafikskadenämnden hade varit öppen på det viset att den skadelidande hade fått ett företräde att tala i egen sak.

I övrigt känner jag att handläggningen i Trafikskadenämnden är mycket bra och rättssäker. Den leder sällan till klagomål utan till att försäkringsbolagen följer rekommendationerna och betalar ut det hela.

Jag har biträtt personer med mycket allvarliga skador där man har betalat ut de maximibelopp som gäller enligt praxis och livränta för barn som skadats för resten av livet.

Jag kan inte annat än att känna en stor tillfredsställelse över hur Trafikskadenämnden har handlagt de ärenden som jag har varit inblandad i. Jag begränsar mig till att tala om dem, för jag har ingen inblick i vilka ärenden Jan Lindholm talade om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

Kammaren beslutade kl. 13.28 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN:
Jag hälsar statsministern välkommen hit till riksdagen.

Ungdomsarbetslösheten och gymnasieskolan

Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att jag och statsministern delar en oro över den höga ungdomsarbetslösheten. Jag tror även att vi delar analysen att det är de ungdomar med lägst och kortast utbildning som i dag i Sverige drabbas hårdast av arbetslöshet.

Men vi delar uppenbarligen inte synen på lösningen på problemet. Efter att regeringen sänkt kunskapskrav i gymnasieskolan väljer regeringen nu att även skära ned gymnasiebudgeten med 675 miljoner kronor i år. Utbildningsministern har även signalerat att han vill gå vidare och införa en ettårig gymnasieskola för många ungdomar.

Vi socialdemokrater tror inte på lägre krav och kortare gymnasieutbildning. Vi vill inte göra kraftiga besparingar i skolan. I stället vill vi investera i kompetenta skolledare och lärare. Vi vill införa ett utbildningskontrakt för att se till att 95 procent av alla unga får en grundläggande gymnasiekompetens före 25 års ålder.

Min fråga till statsministern är därför: Kan du nämna något annat land i Europa eller i världen som effektivt bekämpar ungdomsarbetslöshet genom mindre och kortare utbildning för sina ungdomar?

Anf. 26 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! De flesta länder som varit mer framgångsrika än Sverige har förenat utbildning med arbete – oftast så kallade lärlingsutbildningar. Det kan vi se i Tyskland, Danmark och Schweiz. Regeringen förordar att Sverige också i volym får upp den typen av åtgärder.

Vi har noterat att Göran Perssons gymnasieskola inte var svaret. Den gav för stor betoning av teoretiska kunskaper och nedvärderade praktiskt yrkeskunnande. Detta är en viktig förklaring till att vi har de problem vi har när det gäller ungas situation i den svenska skolan.

Nu ökar vi kraven. Vi ser till att resurserna blir större. Men vi tror också att man kan genomföra effektiviseringsvinster. Det är så vi tar ansvar för samhällsekonomin. Problemet är att det tar lång tid innan man ser de här resultaten.

Jag tror att det vi snabbast ska göra är att se till att ungdomar får utbildning och samtidigt får visa upp sig på den svenska arbetsmarknaden, får komma in och lära sig hur den svenska arbetsmarknaden fungerar. Det är så regeringen utformar sina förslag.

Anf. 27 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Att spara 675 miljoner kronor i gymnasiebudgeten i år höjer knappast kvaliteten och minskar inte heller avhoppet från gymnasieskolan.

Jag blir lite oroad av att Fredrik Reinfeldt inte kan nämna ett annat land som bekämpar ungdomsarbetslöshet genom att minska ned på och korta ungdomars gymnasieutbildning. Jag tror nämligen inte att det här stärker Sverige i den internationella konkurrensen. Många andra exportländer går i helt motsatt riktning. De investerar i att fler ungdomar får utbilda sig bättre och längre. De har insett att det bara är med kompetens som man klarar konkurrensen, att bara så skapas framtidens jobb.

Jag vill inte generera statsministern med att insistera på att han ska nämna ett annat land i Europa eller i världen som bekämpat ungdomsarbetslöshet genom att korta ned och dra ned på gymnasieutbildningen. Jag tror inte att han hittar ett sådant land. I stället skulle jag vilja fråga om statsministern kan garantera att han kommer att bekämpa vice statsministerns och utbildningsministerns idéer om en ettårig gymnasieskola i framtiden.

Anf. 28 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Om vi börjar i samhällsproblemen, Mikael Damberg, är det ett stort problem att uppemot var tredje ung människa inte går färdigt gymnasieskolan med godkända betyg eller hoppar av.

Om Mikael Damberg är lite ödmjuk noterar Mikael Damberg någon gång att det är ett problem som Sverige haft under en mycket lång tid och som dessutom är väldigt hårt kopplat till den gymnasieskola som bär Göran Perssons signum. Det är märkligt att det är just Socialdemokraterna som var de som nedvärderade yrkeskunnandet.

Det är alliansregeringen som har byggt ut yrkesvuxresurser och som satsar på att man också med yrkespraktik och yrkeskunnande snabbare ska kunna komma till arbetsmarknaden. Det tror jag är en helt nödvändig nyckel för att få ned ungdomsarbetslösheten. Det finns en efterfrågan här på den svenska arbetsmarknaden. Det är den inriktning som vi tänker fortsätta att arbeta med.

Vi har tillskjutit betydande resurser till utbildningssystemet under de senaste åren därför att vi vet att det är en viktig framtidsinvestering.

(Applåder)

Kina och Arktiska rådet

Anf. 29 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Statsministern har de senaste dagarna haft möten med Kinas premiärminister som varit på besök. En huvudfråga för Kina med detta besök har varit att stärka sina band till den arktiska sfären. Att besöka Sverige som är ordförande i Arktiska rådet har varit viktigt.

Nu i veckan är det halvtid för det svenska ordförandeskapet i detta råd. Miljöpartiet har kritiserat den svenska Arktisregeringens Arktisstrategi för att vara väldigt svag på just den punkt där så många satt sitt hopp och sin tro till att Sverige skulle vara den aktör i Arktiska rådet som en av de få icke-kuststaterna som internationellt faktiskt drivit på för ett bättre skydd för miljön.

I en så känslig region som Arktis har frågan om exploatering av naturresurser varit stark. Vi vet att Kinas behov av råvaror och naturresurser är väldigt stort.

Med hänvisning till uppgifter som finns i kinesisk och rysk press vill jag fråga om statsministern och Sverige har utlovat ett stöd till Kinas efterfrågan om att vara permanent observatör i Arktiska rådet.

Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det kom inte upp under mina samtal med Wen Jiabao. Vi har därför inte utlovat det. Däremot är Sveriges uppfattning att det gärna kan öppnas för fler observatörer i Arktiska rådet, men då bör man också lyssna med alla övriga medlemmar.

Låt mig också säga att det finns en *betydande* energitörst i världen, inte minst från Kinas sida. Det går väldigt mycket mot fossila bränslen. Vi ska gärna agera på ett sådant sätt att förnybara alternativ växer och också att kärnkraften kan fortsätta att användas på ett säkerhetsmässigt bra sätt.

Det är väldigt många människor som i det korta perspektivet tror att man kan ta bort all kärnkraft och samtidigt få undan all fossilbränsleanvändning. Därför ser världen ut som den gör. Sverige kommer att behövas för att stå emot den här viljan till ökad fossilbränsleanvändning. Men det är enormt starka krafter som driver på; det vill jag ge Åsa Romson rätt i.

Anf. 31 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Det låter som att statsministern är i tankegångar liknande de hans utrikesminister har som talar om hållbar utvinning av Arktis olja och gastillgångar. Jag skulle vilja starkt motbevisa den tesen. Jag tror nämligen inte att det finns någon hållbar utvinning av gas och olja i de arktiska nu smältande ishaven.

Många rapporter har visat att vi har väldigt svårt att hantera minsta oljespill i den typen av vatten – detta förutom det uppenbara faktum att vi skulle göda jorden med ytterligare stora fossila utsläpp. En av Sveriges stora internationella frågor har ju varit att verka för minskade klimatutsläpp.

Jag tycker att det vore väldigt tråkigt för Sveriges eftermäle som ordförande i Arktiska rådet där man hade en nyckelposition och inför många år framöver var den enda aktören som med trovärdighet hade kunnat driva på för att skydda Arktis mot den här typen av storskalig exploatering av både naturresurser och fiske. I stället hjälper vi Kina och andra törstande råvaruekonomier in, och vi stänger ute miljöorganisationer från möten i Sverige. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill markera att jag inte känner igen mig i beskrivningen här. Jag förstår inte riktigt hur Miljöpartiet menar att vi ska få stopp på den här energitörsten i världen. Sverige som ett litet land kan naturligtvis uttrycka sina uppfattningar. Men tror Åsa Romson att det räcker och att det är så det går till?

Här finns ett enormt exploateringstryck mot fossila bränslen. Det kan bara vägas mot hur i övrigt investeringar ser ut för att antingen fortsätta att öka användningen av kärnkraft eller få in mer av den förnybara energin. Den som då räcker upp handen och säger att all kärnkraft ska väck och att ingen fossilbränsleutvinning ska få ske kommer inte att betraktas som seriös. Det är så världen nu diskuterar detta, och det kan jag beklaga. Jag tycker att vi har anledning att stå emot denna fossilbränsletörst. Men då måste vi också påvisa hur alternativen i övrigt ska se ut.

Den kinesiska ekonomin består av mycket stora satsningar på förnybar energi. Ibland berömmar Miljöpartiet dem för det. Det är lite märkligt. Det är ju en ekonomi som till drygt 60 procent använder sig av kol som grund för sin energiutvinning. Det är så Kina ser ut. Det är ett enormt land. Deras energitörst är närmast oändlig.

Brottsbekämpningen

Anf. 33 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Riksdagen hanterar just nu regeringens skrivelse och Riksrevisionens rapport om att hantera brottmål effektivt. Det är en ganska bred rapport, men en sammanfattande slutsats är att regeringen inte har lyckats med att effektivisera viktiga delar av rättsväsendet. Många brister kvarstår trots löften och faktiska satsningar, till exempel fler poliser. Vi har fått nästan 3 000 fler poliser, men med ytterst begränsat resultat. Många brister kvarstår.

Fru talman! Jag menar att problemet är att poliser i alldeles för stor utsträckning har blivit papperspoliser bakom skrivbord och i bilar i stället för att vara ute på gator och torg och bekämpa brott. Närpolisstationer läggs ned. Den tid polisen ägnar åt akuta utryckningar har i själva verket bara ökat med ungefär 50 personer om man räknar om i arbetstimmar. Forskning visar att en polis ägnar så lite som 1 procent av sin vardag åt fotpatrullering.

Fru talman! Jag undrar när regeringen kommer med skarpa förslag för att göra någonting åt denna allvarliga situation.

Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det har skett betydande resurstillskott till rättsväsen och svensk polis under de senare åren. Vi har utökat med flera tusen poliser, och Sverige har nu stadigvarande över 20 000 poliser.

Vi kan också se i olika trygghetsundersökningar att tryggheten generellt i samhället växer, även om det fortsatt finns absoluta problemområden. Det finns många människor i Sverige som lever i stor ofrihet till följd av att de lever i våldets skugga, inte minst i familjenära relationer. Det drabbar ofta kvinnor. Där finns det anledning att göra mer.

Vi har också markerat att vi önskar se en mer synlig polis. Låt mig påpeka att antalet fler poliser också har lett till en ganska kraftig förbyg-

ring av svensk polis, vilket öppnar för att de blir mer synliga när de är ute och rör sig bland vanligt folk. Det finns anledning att se på om vi kan göra mer i detta.

Det finns också anledning att se på om vi i övrigt behöver strukturera om svensk polis. Det pågår sådana diskussioner, och det handlar om att få ut mer av de resurser vi har skjutit till.

Vi har genomfört breda straffskärpningar. Det finns anledning att följa upp att det kommer på plats och leder till att samhällets signaler mot våld blir tydligare.

Anf. 35 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Det är just dessa satsningar som Riksrevisionen menar inte har gett önskat resultat. Det är det som själva rapporten går ut på.

Låt mig citera kort ur statsministerns första regeringsförklaring under denna mandatperiod, från 2010. På s. 14 står: "Under den gångna mandatperioden har regeringen gjort den största satsningen på det svenska rättsväsendet i modern tid. I dag finns det 20 000 poliser som arbetar synligt och i människors vardag för att öka tryggheten."

Det här var inte sant, fru talman. Det var om inte en lögn så åtminstone en väldig skönmålning av verkligheten. Eller så var det nog en lögn ändå; vi har inte 20 000 poliser som arbetar synligt i människors vardag för att öka tryggheten. Svensk polis ägnar i huvudsak sin tid åt andra uppgifter, till exempel att bevilja tillstånd för cirkustält och att omhänderta berusade personer. 70 procent av sin arbetstid tillbringar poliserna antingen på polisstationen eller i en bil.

Därför undrar jag fortfarande, fru talman: När får vi se fler riktiga poliser i stället för dessa papperspoliser?

Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill understryka att just omhändertagande av berusade personer är en mycket central uppgift för svensk polis. Det är ofta berusade personer som utanför krogar och sent på fredagskvällar slåss med varandra.

Vi har en synlig polis, men det innebär inte att alla poliser samtidigt är synliga – om nu det är Jimmie Åkessons poäng. Det finns absolut poliser som ägnar för mycket tid åt administration och som inte är ute tillräckligt mycket och rör på sig. Men min uppfattning är att det är fler poliser, yngre poliser och mer synliga poliser i enlighet med hur vi skrev i regeringsförklaringen 2010. Det finns anledning att se om denna utveckling kan fortsätta.

Ofta påpekar polisen att den politiska världens önskemål om att poliser ska synas på gator och torg inte alltid är samma sak som den mest perfekta brottsbekämpningen. Men vi kan tycka att det finns ett värde i detta i alla fall. Den synliga polisen är en sorts trygghetssymbol. Kanske leder det inte alltid till att fler brott just där och då klaras upp. Men återigen: Det fångas av trygghetsundersökningar som visar att på senare år stiger trygghetskänslan hos svenska folket – det är bara att hänvisa till siffror – även om det i grupper i samhället finns kvar stora problem när det gäller bland annat våldets konsekvenser.

Prot. 2011/12:104
26 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 37 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman och statsministern! I Gävle finns en välkänd fabrik. Tidigare hette den Ahlgrens och numera Läkerol. Den är en del av vår historia; den har funnits där i 100 år. Den är också ett känt varumärke och en viktig symbol för oss. Vi är många som har hört om Läkerol Arena under hockeyfinalerna, och vi är många som har tuggat på världens mest sålda bil genom åren.

Det är också en viktig och stor arbetsgivare med 114 anställda. Där har man jobbat i generationer, och där jobbar hela familjer. För en tid sedan såldes fabriken till Cloetta. Beskedet kom direkt från vd Bengt Baron om att produktionen skulle bli kvar. Den var säkrad. Men efter några veckor fick man besked via telefon från Holland om att fabriken föreslås läggas ned.

Nu visar det sig att Cloetta numera ägs av ett riskkapitalbolag, Nordic Capital, som är känt för att äga Capio, som lever på skattepengar men själv vägrar betala skatt. I Nordic Capital är en av AP-fonderna delägare. Nu används alltså våra pensionspengar för att flytta jobb utomlands till Slovakien – ett låglöneland – och i riskkapitalbolag som vägrar betala skatt.

Jag vill fråga statsministern om han anser att det är så här våra pensionspengar ska användas.

Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det är viktigt att understryka att Sverige är en marknads ekonomi, där vi menar att jobb och företag måste vara konkurrenskraftiga, och att det inte ligger på enskilda politiker i Sveriges riksdag att peka ut vilket företag som ska vara kvar och vilket som ska försvinna. Den typen av ekonomiskt system kallas för någonting annat och har avvecklats därför att resultaten har varit förskräckande varhelst dessa system har fått breda ut sig.

Det gör att jag, precis som många andra politiska befattningshavare, bör akta oss noga för att hävda att vi vet exakt vilken bedömning som är rätt och riktig när det gäller en konkurrensutsatt verksamhet. På regeringen och riksdagen ligger att skapa de bästa förutsättningar för att företag ska kunna växa, överleva i konkurrensen och ha bästa möjliga förutsättningar när det gäller företagets klimat. Där har vi också genomfört en lång rad åtgärder. Vi satsar på människan, vi satsar på omställning och vi ser till att människor får stöd att komma till den del av arbetsmarknaden som växer. Det tycker jag är vår uppgift, och det tycker jag är kärnan i den svenska modellen.

Anf. 39 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Detta är en fabrik som går med vinst. Ägarna vill ha ut ännu större vinst och flyttar därmed produktionen till ett låglöneland. Det administreras av våra pensionspengar. Det är det som är själva problemet, och det är detta min frågeställning bygger på.

Statsministern kan ändra AP-fondernas reglemente så att de inte tillåts investera i riskkapitalbolag som vägrar betala skatt i Sverige eller i

företag som lägger ned lönsamma fabriker och flyttar jobb utomlands. Det ligger i statsministerns makt att göra detta.

Anser verkligen statsministern att detta är lämpligt? Är det så här vi ska använda våra pensionspengar? Vi behöver fler jobb i Sverige. Det är så vi säkrar framtidens pensioner. Det gör vi inte genom att flytta jobben utomlands.

Jag tycker att det är förkastligt att de pengar vi har jobbat ihop och avsatt till våra pensioner i stället används för att lägga ned arbetstillfällen i Sverige. Därför anser jag att reglementet för AP-fonderna bör ändras. Det var det min fråga till statsministern handlade om. Jag upplevde inte att han svarade på den.

Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag anser inte att reglementet för AP-fonderna ska ändras. Det vore intressant om Ulla Andersson i något annat sammanhang kunde återge om det finns någon rödgrön färdig överenskommelse om att reglementet för AP-fonderna ska ändras som också Socialdemokraterna har ställt sig bakom. I så fall finns det någon mening med att diskutera regeringsalternativ emellan.

Min uppfattning är att vi inte ska ändra så att pensionspengar kortsiktigt styrs av vilka fabriker eller företag som enskilda riksdagspolitiker anser ska vara kvar eller läggas ned. Då hamnar vi i ett annat ekonomiskt system.

AP-fonderna har att förvalta våra pensionspengar för att med det bästa för ögonen se till att det ska bli starka och bra pensioner i framtiden. Det anser jag ska vara den fortsatta instruktionen, och jag har uppfattat att det finns en ganska bred samsyn på detta i svensk politik. (Applåder)

Jobb inom tjänstesektorn för unga och utrikes födda

Anf. 41 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Sysselsättningen ökar i Sverige. Över 200 000 fler går till jobbet i dag jämfört med 2006. Samtidigt påverkar finanskris och nu skuld kris svensk ekonomi. Kanske påverkar det allra mest dem som står långt borta från arbetsmarknaden. Hälften av alla arbetslösa är i dag unga eller utrikes födda. Många av dem skulle behöva hitta sitt första jobb, troligtvis inom tjänstesektorn.

Regeringen har genomfört ett flertal reformer för att underlätta att fler jobb ska växa fram inom tjänstesektorn. Samtidigt kan vi notera att många reformer har blivit alltmer omdebatterade. Jag tänker främst på den sänkta restaurangmomsen och de halverade arbetsgivaravgifterna för att anställa ungdomar.

Fru talman! Jag undrar hur statsministern ser på debatten om tjänsteynsten och hur han vill skapa fler jobb för unga och utrikes födda.

Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Utvecklingen är den att jobb som växer fram är av alltmer krävande karaktär. Det möter människor som vill ha jobb och som i flera fall saknar fullständig utbildning. De kanske är födda i ett annat

land och har kommit i hit under tonåren eller de kanske har stora kunskapsluckor. Förr fanns det ofta jobb att få där det mer handlade om att man erbjöd sina två händer och en vilja att göra en arbetsinsats. De jobben finns knappt i vår tid.

Min attityd är att med sjysta villkor behövs alla jobb av det enkla skälet att alla människor behövs. Vi måste bejaka alla människors vilja till eget arbete efter egen förmåga. Det har varit regeringens utgångspunkt för att sänka kostnaderna för att en bred samhällsservice sektor ska kunna växa fram. Det kan vara på den offentliga sidan, men det kan också i förlängningen innebära att vi kan få fler jobb i restaurangnäringen och fler jobb som passar unga. Jag har förvånats över hur vi får kritik från politiska motståndare när vi säger detta. Jag tror inte att alternativet är någon annan lösning som ger unga jobb, utan de förblir långt från arbetsmarknaden utan chans att komma in.

Hedersrelaterat våld

Anf. 43 JOHAN PEHRSON (FP):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern om den livssituation som tiotusentals ungdomar i Sverige befinner sig i. Det handlar om ungdomar som växer upp i kulturer där man inte får den rimliga frihet som man kanske ska ha som tonåring eller mycket ung vuxen. Denna förvridna kultursyn kallas ibland något missvisande för hederskultur.

I går presenterade regeringen en satsning på våld i nära relationer där detta verkligen är en del att fokusera på. För att komma åt detta rätt svåra samhällsproblem – det är en stor utmaning – behövs det insatser på bred front från många myndigheter. Jag tycker inte heller att regeringen ska utesluta straffskärpningar för att komma till rätta med detta. Gräver vi i de här frågorna ser vi hur alla som tar i dem riskerar att utsättas för hot. Det handlar om kuratorer som försöker stödja unga människor, socialtjänstföreträdare och kanske till och med lärare som möter de här unga människorna i fruktansvärda situationer.

Min fråga till statsministern är: Tänker regeringen vidta några andra åtgärder utöver detta? Det kan gälla lagändringar och samordningsinsatser mellan myndigheter.

Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag såg ett uppmärksammat fall i medierna i går om en flicka som fick sätta livet till. Vi har tillsatt en särskild samordnare, Carin Götblad, som ska samordna de resurser som delvis redan finns. Vi öppnar också för att möjligen skjuta till mer resurser.

Under hösten besökte jag också flera av de brottsofferjourer som bland annat jobbar specifikt med inriktningen att stödja unga människor som har fötts eller vuxit upp i ett annat land, kommit hit och mött en annan typ av värderingar.

Det är vår uppfattning att vi måste bli tydligare med hur värderingarna ser ut i det här landet. I det här landet får man fatta egna beslut. Man får fatta egna beslut om vilken partner man vill leva med, och man får fatta egna beslut om hur man vill klä sig. Det är viktigt att vi står upp för det som ett universellt värde och att de känner det stödet för sig själva och gentemot släktingar som möjligen har invändningar.

Låt oss komma ihåg att det framför allt är en viktig fråga för många unga kvinnor. Detta är inte någonting som är genderfördelat lika mellan män och kvinnor, utan det är en stor fråga framför allt för många unga tjejer. Vi måste göra rätt i de här frågorna.

Investeringar i transportinfrastruktur

Anf. 45 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Statsministern! När det gäller investeringar i svensk transportinfrastruktur mätt som andel av vår gemensamma produktionsförmåga, bnp, ligger vi som land efter. Vi halkar efter resten av Europa. Hade vi sedan början av 80-talet haft samma ambitioner som resten av Europa skulle vi ha investerat hårdare. Utöver detta har vi också som nation, vilket illustreras i Kapacitetsutredningen och annat, rätt stora åtaganden i funktionerna.

Jag tror att statsministern håller med om, och det är en genuint bred uppfattning, att en väl utbyggd transportinfrastruktur är en stor tillgång för ett land och att motsatsen också är det motsatta, det vill säga en stor brist för landets förmåga att leverera välförhållanden.

Jag vill ställa min fråga till statsministern på följande vis: Hur ställer sig statsministern till att, i syfte att öka vårt lands förmåga att investera i transportinfrastruktur, överväga att sälja statliga bolag för att i stället investera en del av det värdet i ny svensk transportinfrastruktur?

Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag kan dela uppfattning att mer resurser till infrastruktur kan vara bra för såväl tillväxt som möjligheter att leva och bo runt om i Sverige. Kom ihåg utgångspunkten: Vi är bara nio och en halv miljon människor i ett av de geografiskt mest vidsträckta länderna i Europa! Det ger det här behovet av enormt mycket järnväg och enormt många transportlösningar.

Regeringen har rivit ned de luftslott som väntade på oss 2006, det vill säga alla de här löften som inte hade någon finansiering. Vi har fyllt på med finansiering. Vi har byggt på ambitionerna. I innevarande års budget finns ytterligare miljarder i satsningar på bland annat skötsel och underhåll, vilket är något som länge varit eftersatt.

Jag tror dock inte på lösningen att sälja statlig egendom för att direktfinansiera på det sättet. Utan låt oss ta den budgetdiskussionen! Vi har flerårsprogram på infrastruktursidan som vi har fyllt på och byggt ut. Jag är beredd att ta diskussionen inför kommande infrastrukturproposition i höst. Jag tycker att det är bättre att använda de tillgångar vi säljer till att betala av våra skulder. Då får vi dessutom lägre räntor och kan använda utrymme i budgeten till mer angelägna satsningar som naturligtvis också ska vägas mot annat.

Vårdnadsbidraget

Anf. 47 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag ska ställa en fråga till statsministern om valfrihet i barnomsorgen. Sedan 2008 är det åter tillåtet för kommunerna att införa

Prot. 2011/12:104
26 april

*Statsministerns
frågestund*

ett kommunalt vårdnadsbidrag. Nu ökar antalet föräldrar som har vårdnadsbidrag. Det sista halvåret 2011 gällde det 7 000 barn. Men fortfarande bor hälften av landets småbarnsföräldrar i kommuner som inte har infört vårdnadsbidraget.

Vad tycker statsministern? Är det rimligt med den här orättvisan? Borde inte detta vara lika för alla småbarnsföräldrar på samma sätt som exempelvis jämställdhetsbonusen är precis lika för alla småbarnsföräldrar? Varje barn är unikt, och det är föräldrarna som känner det bäst. I en del fall har det visat sig att vårdnadsbidraget är det bästa. Det borde vara lika för alla, men det är det inte. Vad tycker statsministern om det?

Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det är väl känt att det är Kristdemokraternas uppfattning att vi borde ha ett statligt vårdnadsbidrag på högre nivåer än det som blev Alliansens överenskommelse. Jag försvarar den överenskommelse vi ingick, det vill säga att vi har överlåtitt åt kommunerna att, om de så själva önskar, med egen finansiering utforma vårdnadsbidrag inom givna ramar. Precis som Mikael Oscarsson återgav är det en lång rad kommuner som har gjort detta.

Varför då denna tveksamhet till att bygga ut det mer? Det beror på att det finns en balans mellan hur omfattande ersättningar man kan få via vårdnadsbidraget och hur det påverkar viljan och drivkraften till eget arbete. Arbetslinjen är väldigt viktig för regeringen. Det var mycket starkt påverkande för att inte ytterligare bygga på och ut vårdnadsbidraget när Alliansens alla fyra partier till slut enades om den kompromiss som nu gäller.

Utbildningspolitiken

Anf. 49 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag tänker prata om den utbildningspolitik som regeringen bedriver, nämligen att leka svälta räv med högskolor och mindre universitet runt om i landet. Utbildningsministern har börjat ge mindre pengar till högskolor, och det kan leda till sämre kvalitet. Och om det leder till sämre kvalitet får de ännu mindre pengar året efter. Så fortsätter man att på ett långsamt sätt svälta ut de högskolor som finns runt om i landet.

Möjligheten att studera runt om i landet har gjort att vi har tagit till vara begåvningsreserven hos dem som kommer från icke studievana hem. Det har också gett möjligheter för dem som är lite äldre att fortbilda sig eller utbilda sig till något annat.

Ska regeringen fortsätta med den här svälta räv-leken med de mindre universiteten och högskolorna?

Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tror aldrig att Sverige har haft så många som läser på högre utbildningar som nu. Det Monica Green kallar för en svälta räv-lek är en övergång från en tidigare socialdemokratisk modell där man satt inne i ett departement och bestämde vart pengar skulle gå – förmodligen var det en socialdemokratisk politiker som tyckte att den här högskolan

får så här mycket, och det här universitet ska få så här mycket – till ett system som bygger på att man får pengar efter hur studenterna själva väljer.

Svälta räv-leken består alltså i att studenter inte väljer som Monica Green tycker att de ska välja. Men vi tycker att det är ett bättre system att det blir studenterna som själva får välja och därmed signalera till högskolor och universitet att de ska bli mer attraktiva och konkurrera med kvalitet, därför att det i grunden är det som studenter efterfrågar.

Vapenexport och arbetstillfällen

Anf. 51 PETER RÅDBERG (MP):

Fru talman! Statsministern lyfter upp svenska arbetstillfällen som en huvudorsak till att sälja vapen till Saudiarabien och försvarar den planerade vapenfabriken. När man läser ISP:s regelverk ser man att det står att man inte får ta hänsyn till arbetstillfällen vid beslut om vapenexport till andra länder. Ändå hade statsministern det som ett huvudskäl när han försvarade vapenfabriken och försäljning av vapen till diktaturer som till exempel Saudiarabien.

I regeringsdeklarationen för 2011 sade statsministern att Sverige ska vara en röst för fred, frihet och försoning, och han sade: ”Demokratin, folkrätten och de mänskliga rättigheterna ska utgöra hörnstenar i vår utrikespolitik.”

Min fråga till statsministern är: Hur försvarar statsministern vapenexporten till diktaturen Saudiarabien med syfte att gynna svenska arbetstillfällen? Och hur går vapenexport till diktaturen Saudiarabien ihop med vad statsministern sade i regeringsdeklarationen om att mänskliga rättigheter ska utgöra en hörnsten i vår utrikespolitik?

Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill påpeka att merparten av det som Peter Rådberg sade är helt felaktigt. Jag har över huvud taget inte uttalat mig om någon enskild vapenfabrik.

Jag har sagt att det finns ett MoU med Saudiarabien som ingicks under socialdemokratins tid vid makten. Det var på den tiden som Miljöpartiet stödde den socialdemokratiska regeringen. Det avtalet valde regeringen 2010 att förlänga, och det är inom ramen för detta som diskussioner har förts.

Jag tycker att regelverket, som är mycket restriktivt, fungerar väl, men riksdagen har också beställt en översyn, vilket vi ska återkomma till, och då måste vi naturligtvis kunna se på grunderna för svensk vapenhandel. Det är ett mycket känsligt ämne – låt oss säga det uppenbara.

Men jag är inte rädd för att berätta att det finns saker som ger jobb. Jag står upp för jobb, och det gör jag även när jag får kritik. Jag noterar att många andra ofta tar lite lätt på det här med jobben, jobb som försvinner och saker som vi inte behöver och så. Men jag har lärt mig att jobb behövs, därför att människor behöver en egen inkomst. Jobb behövs, för då kan människor stå på egna ben. Därför tänker jag inte ge vika när det gäller att prata väl om att det ska finnas mycket jobb i Sverige.

Prot. 2011/12:104
26 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 53 MONTASER ENEIM (M):

Fru talman! Jag ska fortsätta att fråga om jobben. Regeringen har gjort flera insatser inom arbetsmarknadspolitiken för att göra det enklare att anställa unga och långtidsarbetslösa, till skillnad från Socialdemokraterna som vill göra det svårare för företag att anställa genom förslag på höjd arbetsgivaravgift för unga och återställande av restaurangmomsen.

Hur kommer detta enligt din bedömning att påverka arbetsmarknaden negativt?

Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tror att det finns flera nycklar när det gäller unga människors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Jag tror att utbildning, som flera har frågat mig om, är grundläggande – att man lär sig mer och att man också går färdigt sin grundskoleutbildning och sin gymnasieutbildning och att det finns tillgång till bra yrkesförberedande utbildning eller fortsatt utbildning på högskola och universitet.

Jag tror att det är viktigt att få visa upp sig i arbetslivet och faktiskt få en chans att komma in via praktik och lärlingsutbildningar och att man kan få sitt första jobb eller sommarjobb, väldigt ofta i branscher där vi har sänkt kostnaden för att anställa, vilket jag fick en fråga om tidigare.

Jag är övertygad om att om man kraftigt gör det dyrare att anställa kommer det att tas ut på det sättet att arbetsgivare drar sig tillbaka eller överväger en gång till innan man anställer unga. Därför tror jag inte på den politiken. Jag tror inte på dem som säger att man kan höja skatterna med 16 miljarder inriktat på att göra det dyrare att anställa unga och samtidigt hävda att det inte har någon effekt över huvud taget. Om det är sant kan man väl höja med 48 miljarder, så får man ju massvis med pengar!

Sanningen är att det är självklart att det har stor påverkan, och det får vi naturligtvis prata med väljarna om inför nästa val.

Snusförbud

Anf. 55 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Det finns en bred majoritet här i Sveriges riksdag för att Sverige ska arbeta för att upphäva EU:s exportförbud för svenskt snus. Det jobbar utrikeshandelsminister Ewa Björling med på ett förträffligt sätt. Men i förra veckan fick vi plötsligt höra att frågan möjligen håller på att ta en ny vändning som kan innebära ett totalförbud mot svenskt snus även i Sverige.

Det var mycket förvånande eftersom vi hade fått delvis positiva signaler tidigare från EU-kommissionen om att det möjligen nu höll på att öppnas i den här frågan när EU jobbar med ett nytt tobaksdirektiv.

Min fråga till statsministern är: Vad tänker statsministern göra, dels för att rädda det svenska snuset i Sverige, dels för att få bort exportförbudet för svenskt snus till resten av EU?

Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det Kenneth G Forslund hänvisar till är ett kommissionsförslag som vi inte betraktar som ett färdigt förslag, men det är riktigt att det finns en mångårig konflikt i synen på det våta snuset, som detta nordisk-svenska kallas som inte finns i övriga Europa där man heller inte tycker att det ska få forslas ut från Sverige. Vi har ett särskilt undantag som ni kanske minns från EU-folkomröstningen. Då fanns det dekalering med budskapet *EU – inte utan min prilla*. Vi lyssnade in budskapet på de dekalererna och har därför ett undantag för fortsatt användning.

Precis som Kenneth G Forslund har redogjort för har jag till exempel en mycket aktiv handelsminister som driver på för möjligheten att Sverige inte bara ska få behålla snuset självt utan också att det ska kunna säljas över Europa.

Det är också fortsatt vår inriktning. Det innebär inte att det inte finns stridigheter kring detta och att det inte finns de som har en annan uppfattning. Det är väl bland annat det som har kommit till uttryck. Jag tror att vi ska tolka det som att frågan i alla fall inte är avgjord och att det här inte var ett slutgiltigt besked.

Sysselsättningen

Anf. 57 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! I regeringens vårproposition framgår det med stöd av siffror från Statistiska centralbyrån att sysselsättningen har ökat med 213 000 personer mellan åren 2006–2011. Under samma tidsrymd har utanförskapet minskat med 227 000 personer.

Rimligen måste, enligt min mening, den här framgången på något positivt sätt hänga ihop med regeringens förda reformpolitik inom både arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringspolitiken. Inte minst har detta gjort att vi har kunnat stå emot en väldigt kraftig nedgång i konjunkturen internationellt. Men i den allmänna debatten låter det på oppositionen och tyvärr också i många medier som om Sverige har en massarbetslöshet och att utslagning och utanförskap ökar.

Jag undrar om statsministern kan förtydliga för svenska folket vad som egentligen gäller på den här punkten.

Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Låt mig ta hjälp av en nyhet som toppade *Lunchkot* i dag! Då sade man att vi har en historiskt stark ekonomi i landets kommuner och landsting och talade om ett överskott för innevarande år på förmodligen 20 miljarder.

Två skäl angavs till detta. Det ena var att det är så många arbetade timmar, det vill säga sysselsättningen har vuxit så mycket att det ger pengar till kommunala och landstingskommunala kassor. Det andra är att vi får tillbaka massvis med pengar till följd av att sjukfrånvaron har sjunkit så kraftigt i Sverige.

Det är alltså en direkt effekt av arbetslinjen kombinerad med sjukförsäkringsreformen. Detta har varit kritiserat och har behövt följas upp för att det skulle få de avsedda effekterna, men nu faller det ut i god ekonomi i kommuner och landsting och ger möjligheter att finansiera bra och grundläggande utbildning, äldreomsorg och sjukvård. Så hänger det ihop.

Den som inte har en arbetslinje och tror att man kan ta bort alla våra reformer som sänker ohälsotalen kommer snabbt att sitta med stora hål och luckor i sina offentliga finanser. Jobben kommer att bli färre, och till slut räcker inte pengarna till det viktigaste i skola, sjukvård och äldreomsorg.

Subvention av glasögon till barn

Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Alla barn har rätt till hörapparat i Sverige, men tyvärr gäller detta inte glasögon. Det är stor skillnad mellan hur landstingen subventionerar. Det är alltifrån något enstaka landsting som subventionerar upp till 19 års ålder till Stockholmsområdet som inte ger ett öre till glasögon till barn. De flesta landstingen subventionerar upp till åtta år. Efter det är det föräldrarnas ekonomi som avgör.

Vi har sett att allt fler barn växer upp i fattiga familjer, och allt färre har råd att köpa glasögon till sina barn. I socialbidragsnormen är det inte tydligt fastslaget att glasögon ingår.

Det finns barn vars föräldrar har socialbidrag som inte får glasögon. Det finns alltså ett glapp när det gäller olika barn. Min fråga till statsministern är därför om det inte är alla barns rättighet, oavsett föräldrarnas ekonomi, att ha glasögon.

Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Man kan undra om det finns färdigutformade förslag från andra partier som föreslår just detta. Man kan nämligen diskutera hur man bäst utformar fördelningspolitiskt riktigt stöd till ekonomiskt mer utsatta familjer. Vår uppfattning har varit att det kanske är bättre att höja barndelen i bostadsbidraget eller att höja flerbarnstillägget.

Dessutom är Hillevi Larssons beskrivning inte korrekt. Barnfattigdomen i Sverige har tryckts tillbaka under lång tid. Vi har de senaste åren legat på historiskt låga siffror, de lägsta vi sett. Däremot har vi fortsatt utsatta barnfamiljer i delar av landet, precis som det ofta blir. Här finns ett utrymme för kommunalt självbestämmande, och i dessa fall för landsting och regioner. Sedan kan man stå i riksdagen och säga att de andra är förfärliga och fattar fel beslut, att det nu är dags att centralisera, nationalisera och styra härifrån, för vi är de enda som är kloka.

Jag har uppfattningen att det ibland får bli utslag i val beträffande vad som sker regionalt och lokalt. Jag förutsätter att de företrädare vi har i respektive partier gör kloka och viktiga avvägningar inom ramen för en ansvarsfull ekonomi.

Försäljning av Post Nord

Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Stockholms läns landsting har sålt en vårdcentral för 700 000 till några som sedan sålt den vidare och tjänat massor av miljoner. Nu försöker man få tillbaka den till landstinget, eller åtminstone få tillbaka pengarna.

Vi äger en hel del saker tillsammans, sådant som alltså är statligt ägt. Det jag bekymrar mig över är det svar statsministern gav Anders Åkeson, nämligen att han skulle kunna tänka sig att sälja vissa statliga bolag. Jag har tidigare frågat Peter Norman om han avser att avyttra statens ägande i Post Nord, som det numera heter. Näringsministern öppnade i radions lördagsintervju upp för möjligheten att sälja Post Nord, den svenskägda delen.

Eftersom regeringspartiet Moderaterna inte verkar vara särskilt bra på försäljningar är min fråga: Har regeringen för avsikt att sälja Post Nord under den innevarande mandatperioden?

Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Menar Eva-Lena Jansson att det alltså var fel att sälja Vasakronan? Ska svenska staten återköpa Vin & Sprit? Var det således felaktigt? Man kan inte påstå att vi inte sköter försäljningar utan att hänvisa till det vi har sålt. Dessutom har vi använt pengarna till att sänka våra skulder. Det tycker jag är försvaret inför svenska folket. Resten av världen bygger upp sina skulder. Vi minskar våra skulder, Eva-Lena Jansson. Det leder till lägre räntor och bättre förutsättningar för investeringar i Sverige.

Det var fel att äga spritfabriker. Det är rätt att betala av på sina skulder. Vi har berättat för riksdagen att vi har en del övriga planer som vi skulle kunna tänka oss, men då har vi huvudsakligen talat om ägandet i banker och i Telia Sonera.

Vi har ett besked från Sveriges riksdag att vi nu ska avstå från försäljningar under en tid, vilket vi respekterar.

Regeringsbildandet i Europa

Anf. 63 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Det har hittills mest varit frågor om inrikespolitik, men jag skulle vilja ställa en europeisk fråga.

Om man ser sig om i Europa ser man att, vilket statsministern, Anders Borg och andra brukar påpeka, de offentliga finanserna i många länder är väldigt dåliga. Det leder till dramatiska inskränkningar av välfärdssystem, till skattehöjningar och så vidare.

Det finns också ett vidare problem, tycker jag, nämligen att Europa blir mer och mer svårstyr. Vi ser regeringar falla i det ena landet efter det andra. Nu kan man säga att dåliga regeringar ska falla och ersättas av andra, men parlamenten blir också mer och mer splittrade. Det blir allt svårare i många länder att forma regeringar.

Det vi ser är en karta där problemen är större än på många, många år samtidigt som möjligheterna för goda krafter och parlamentariska majoriteter att bildas i dessa länder minskar. Jag skulle gärna vilja höra statsministerns reflexion över denna europeiskt avgörande fråga. Har Europa en framtid? är den grundläggande frågan.

Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag får verkligen hoppas att Europa har en framtid.

Det är sant att vi sett regeringsskiftet i snart sagt varje val som den senaste tiden hållits i Europa. Det är å andra sidan ofta en signal om att nya krafter får komma in och ta nya tag. I flera fall har det lett till att vi nu ser reformer och förändringar som vi har anledning att välkomna. Men vi ser även det fenomen som Carl B Hamilton nämner. Partier som ensamma försöker bära regeringsmakten men är i minoritetsställning i riksdagen får i en del fall problem. Nu senast var det Holland, och vi har också sett en del andra exempel på det.

Det påminner oss om att inte försätta enskilda länder i svåra problem som man sedan via kraftfulla åtgärder måste stödja. Det är nämligen då det oftast är svårt att få ihop majoriteterna i riksdagen. Alla är med den dag man ska göra satsningar. Få anmäler sig när det är dags att spara eller rätta till stora underskott som uppstått. Därför har denna regerings strategi varit att inte föra ned Sverige i den skuldkrisen, i de underskott som andra sitter i, eftersom det ofta lägger grunden för den typen av problem som Carl B Hamilton frågade mig om.
(Applåder)

Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

Anf. 65 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Statsministern! Människor måste ges en chans att delta i arbetslivet utifrån sina möjligheter och förutsättningar. Vi vet att personer med funktionsnedsättning har svårare att hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att förändra attityder och se vad människor kan bidra med i stället för att ensidigt se problem och svårigheter. Vi ska inte börja med att se problemen utan se möjligheterna.

Förutsättningarna för att få ett jobb måste förbättras för denna grupp, och det är därför viktigt att arbetsgivare anställer fler. I dagsläget är det de privata företagen som tar störst ansvar och anställer flest personer med funktionsnedsättning. Den offentliga sektorn – stat, kommuner, landsting – borde här kunna gå före. Många statliga myndigheter och bolag kan bli bättre.

Min fråga till statsministern är: Vad kan man göra inom den statliga sektorn för att fler personer med funktionsnedsättning ska få jobb?

Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill instämma i den beskrivningen och skulle till och med kunna bredda den. Ibland beskrivs det, vilket någon påpekade tidigare, som att Sverige skulle ha massarbetslöshet. Det tror jag inte är en korrekt beskrivning. Bland etniskt födda svenskar i åldrarna 20–64 år har vi mycket låg arbetslöshet. Däremot har vi strukturellt hög arbetslöshet när det gäller unga, utrikes födda och den grupp som Gustav Nilsson frågar om, nämligen funktionshindrade.

Jag har precis samma bild av verkligheten. De mycket kraftfulla stöd som vi ger till arbetsgivare – i flera fall tar vi helt bort kostnaden; det är till och med fråga om att de får stöd, bidrag, för att ta in människor som står långt från arbetsmarknaden – går i realiteten till privata företag, och, skulle jag vilja lägga till, väldigt ofta till små företag. Det är där det finns ingångar. Det är väsentligt svårare i stora företag och i de offentliga verksamheterna. Låt mig bara konstatera att så ser det ut.

Jag har begränsat inflytande över de exakta anställningsbesluten på den offentliga sidan, men jag tycker att det är tänkvärt att visa upp hjältarna som anställer och komma ihåg att andra har en hel del kvar att lära. (Applåder)

Anf. 67 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med detta är statsministerns frågestund avslutad. Jag ber att få tacka statsministern för i dag.

Prot. 2011/12:104
26 april

*Statsministerns
frågestund*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.48 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU17 Hushållningen med mark- och vattenområden

Punkt 1 (Hushållningen med mark- och vattenområden)

1. utskottet

2. res. (MP)

Votering:

268 för utskottet

23 för res.

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 94 M, 14 FP, 17 C, 19 SD, 15 V, 19 KD

För res.: 23 MP

Frånvarande: 22 S, 13 M, 2 MP, 10 FP, 6 C, 4 V, 1 -

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU18 Ersättningsrätt

Punkt 2 (Barnförsäkringar)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

128 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 14 FP, 17 C, 19 SD, 19 KD

För res. 1: 90 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 22 S, 13 M, 2 MP, 10 FP, 6 C, 4 V, 1 -

Punkt 4 (Handläggning av trafikskadeärenden m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (MP)

Votering:

268 för utskottet

23 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 94 M, 14 FP, 17 C, 19 SD, 15 V, 19 KD

För res. 2: 23 MP

Frånvarande: 22 S, 13 M, 2 MP, 10 FP, 6 C, 4 V, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Bordläggningsdebatt

9 § Bordläggningsdebatt med anledning av prop. 2011/12:144

Anmälades

Proposition

2011/12:144 Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare och om särskild utbildning för vuxna

Anf. 68 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Läget för det svenska utbildningsväsendet är allvarligt. Vi dras år efter år med allt sämre resultat. Allt fler elever lämnar grundskolan utan behörighet till ett nationellt program. Förra året var det ca 13 500 unga tjejer och killar – företrädesvis killar – som inte nådde upp till kunskapsmålet och därmed inte kunde göra egna val på gymnasieskolan. Vi ser att avhoppet från gymnasieskolan fortsätter. Trots heroiska insatser från lärare och skolledare på många skolor går det åt fel håll.

Vi har i dag en utbildningsminister som har suttit i snart sex år. Jag tror att det är det längsta en skolminister har suttit sedan 70-talet. Han har använt tiden åt att genomföra ett stort antal reformer som har haft som riktlinje att titta bakåt. Man har blickat lite nostalgiskt bakåt och låtit det bestämma hur det ska se ut i framtiden.

Efter dessa sex år går ett antal reformer nu att utvärdera. Fiasko läggs till fiasko. Det första fiaskot är lärlingsutbildningen som startade på försök 2008. När man utvärderade den visade det sig att det var 50 procents avhopp i den första årskullen – hälften fullföljde inte utbildningen.

Det andra fiaskot är den gymnasiereform som utbildningsministern så hett har efterlängtat. Inriktningen har varit att en del av gymnasieutbildningarna ska avlövas på kunskap och kompetens – kunskapskraven har sänkts. På en del andra utbildningar har det varit tvärtom. Nu ser vi resultatet. Det har aldrig i modern tid varit så få som har valt de yrkesförbere-

dande programmen i gymnasieskolan. Den reform som skulle leda till att man skulle höja statusen och attraktionskraften hos gymnasieskolans yrkesutbildningar har lett till motsatsen.

Det tredje fiaskot är det som vi i dag ska debattera, nämligen lärarlegitimationen. Bakgrunden är att den dåvarande S-regeringen 2006 tillsatte en utredning för att ta fram ett förslag till lärarlegitimation eftersom vi såg att det kunde vara en värdefull reform för att utveckla läraryrket och ge läraryrket en skjuts när det gällde status och se till att vi i förlängningen fick bättre kvalitet på undervisningen genom att professionalisera läraryrket ytterligare.

Det är mot den bakgrunden som vi i grund och botten värnar den här reformen. Vi tror på den. Vi vill ha den. Det är ett tydligt besked till den som funderar på hur reformen kommer att fortlöpa vid ett eventuellt regeringsskifte. Som den har hanterats har det i stället för den kvalitetshöjning och statushöjning som vi såg fram mot utbrett sig en osäkerhet. Det riskerar att i sin tur leda till en statussänkning i stället för en statushöjning.

Herr talman! Våren 2006 tillsattes som sagt den här utredningen. Med den proposition som i dag lämnas till riksdagen kommer den här reformen inte att börja gälla förrän den 1 december 2013. Det är sju år. Vanligtvis säger man att den som väntar på något gott ..., men i det här fallet tror jag att väntetiden inte har varit så god.

Risken med den klantighet som jag tycker att regeringen har skött den här reformen med är ju att det sprider en osäkerhet vad gäller den svenska skolan. Det handlar naturligtvis inte bara om att inneha en legitimation. Det handlar om en massa centrala delar av det svenska skolsystemet, inte minst det grundläggande skolsystemet. Det handlar om betygssättningen. Det handlar om vem som får anställas och inte anställas i svensk skola. Det är alltså en väldigt central reform, och den har hantierats på ett sätt som visar på en oduglighet som jag inte trodde var möjlig.

Nu försenas den. Jag tycker att det är bra att det nu ges ett besked. Den försenas med drygt ett och ett halvt år.

Risken är helt uppenbar, herr talman, att mycket av det tempo som drevs upp när man fick klart för sig att det här skulle börja gälla den 1 juli 2012 går förlorat. Därför är det värdefullt att statsrådet Björklund här i talarstolen lämnar ett besked om hur han har tänkt sig tempot efter 2012, inte bara i det som handlar om legitimationsutfärdandet utan också i det som handlar om kompetensutveckling, fortbildning och komplettering ute i verksamheten. Risken är stor nu när det blir ännu större tidsutdräkt att huvudmännen och staten skyller ifrån sig, och däremellan hamnar den enskilde läraren som får ta ett eget ansvar för fortbildning och ett eget ansvar för komplettering för att inte hamna i kläm när det handlar om utfärdande av lärarlegitimationen.

Herr talman! Vi har alltså en väldigt central reform som har skötts på ett, tycker jag, klandervärt sätt. Vems är ansvaret då? Ja, vi har vid ett flertal tillfällen hört statsrådet Jan Björklund skylla på Skolverket. Men det är inte så att Skolverket jobbar på eget uppdrag. Skolverket i Sverige är regeringens myndighet och lyder under Utbildningsdepartementet. Man har jobbat utifrån en reform som Jan Björklund har varit med och konstruerat och som regeringen har ställt sig bakom och föreslagit riksdagen. Det är alltså inte Skolverkets konstruktion. Man kan väl nu i ef-

terhand konstatera att det är själva konstruktionen som har gjort att det har blivit oerhört mycket strul.

Det som förvånade mig stort när beskedet kom i mars var att regeringen, som det såg ut, skulle skjuta upp reformen på obestämd tid. Det var mot den bakgrunden som vi för att kunna ställa oss bakom propositionen krävde att man lämnade ett tydligt besked om när den börjar gälla. Finns det någonting som är oerhört skadligt i en stor verksamhet, och i en liten verksamhet, är det när det är osäkerhet, när besked inte lämnas, när så stora frågor hamnar i luften och helt enkelt inte bollas ned. Det var mot den bakgrunden som vi krävde ett besked för att kunna ställa oss bakom reformen.

Då har jag några frågor till Jan Björklund. För att vi ska kunna ställa oss bakom propositionen vill vi veta: Är det detta som gäller? Kommer det ytterligare strul, och om det gör det, hur ser alternativplanen ut? Det får inte hända igen att vi några månader före själva genomförandet av reformen hamnar i det läget att det skjuts upp eller i ett läge där ytterligare osäkerhet uppstår. Det är en värdefull reform, som redan har skadats av det sätt som regeringen och dess myndigheter har hanterat den på. Därför är vi väldigt måna om att statsrådet här i talarstolen beskriver vad han gör för bedömning och beskriver varför han tror att just detta kommer att hålla.

Slutligen, herr talman! Det svenska skolsystemet har under de senaste sex åren varit föremål för ett gigantiskt borgerligt experiment. Ett stort antal reformer har sjösatts, och en del bra saker. Men mycket har handlat om tyckanden från utbildningsministerns sida. Det är en linje som har drivits under många år och som ofta har haft något nostalgiskt tillbakablickande över sig. Resultaten, när de nu börjar trilla in, visar att saker kan gå åt fel håll. Jag har beskrivit de fiaskon som jag tycker att vi ser som resultat av regeringens politik.

Därför ska jag avsluta med att säga att jag hoppas innerligt, Jan Björklund, att det här inte blir ett långvarigt fiasko utan att vi med dagens proposition kan lägga dessa klantigheter bakom oss så att den här reformen får den avsedda effekten, nämligen att utveckla läraryrket i Sverige för att i förlängningen se till att barn och ungdomar möter en undervisning av hög kvalitet. Jag tror att det är den absolut viktigaste nyckeln till att kunna vända de viktiga resultaten i svensk skola.

Mot den bakgrunden, herr talman, ser jag fram emot att Jan Björklund svarar på en del av de här frågorna, och så återkommer vi i replikskiftet.

Anf. 69 MARGARETA PÅLSSON (M):

Herr talman! Det är ju tråkigt när man längtar efter utbildningsministern att få Pålsson i talarstolen, men vi följer talarlistan. Så är det, och så blir det.

Redan 2005 kunde man på DN Debatt en dag läsa en debattartikel av Fredrik Reinfeldt, Sten Tolgfors, Eva-Lis Preisz och Metta Fjellner där de skrev om vikten av att auktorisera lärare. Det var det vi trodde att vi ville då – det kan ju vara lite flytande skillnad mellan auktorisation och legitimation – men med mer kunskap ändrade vi oss senare. Artikelns rubricerades ”Vi satsar över en miljard på att höja lärarnas kompetens”. Det var 2005, med en annan minister vid rodret. Vi pratade i artikeln om

vikten av forskning, vi pratade om vikten av karriärvägar för lärare och vi pratade, som sagt, om att vi ville ha en auktorisation.

Huvudbudskapet var lika tydligt då som det är nu: Välutbildade behöriga lärare är en förutsättning för en bra skola. När vi vann valet 2006 och tog över ansvaret för en skola med fallande resultat, med bristande ordning i klassrummet och med en lärarkår som hade förlorat mycket av sin tidigare status såg vi behovet av omfattande reformer, som vi har gjort för att komma till rätta med problemen. Men störst fokus har hela tiden legat på lärarna.

Jag som inte tillhör de yngre i riksdagen har varit med om en helt annan tid, med en helt annan status för lärarkåren, när välutbildade människor tyckte att det var ett mycket bra yrke att bli lärare. När jag sökte till läraryrket och utbildningen var jag inte välutbildad, men jag hade väldigt bra betyg – en sådan där duktig flicka, som jag var på den tiden. Det var hög och stor konkurrens om platserna. Det var bara de bästa studenterna som kom in på lärarutbildningen vid den tiden. Sedan dess har det tyvärr hela tiden varit en fallande status på lärarna.

Nu har regeringen genomfört de största satsningarna i modern tid för att stärka lärarnas roll både i klassrummen och ute på arbetsmarknaden. Vi har genomfört Lärarlyftet I, och vi är nu på Lärarlyftet II. Vi har en valsatsning. Vi har forskarskolor för att stärka forskningsanknytningen till läraryrket. Vi har en karriärutvecklingsreform som kommer att följas av mer. Vi har en ny lärarutbildning som glädjande nog har mött fler ansökningar denna vår än tidigare. Det är nu möjligt att återigen bli lektor.

Men den kanske viktigaste reformen för att höja läraryrkets status är just lärarlegitimationen som ska träda i kraft den 1 december 2013. Med den förskjutningen av ikraftträdandet får Skolverket möjlighet att utfärda lärarlegitimationerna på ett rättssäkert och tryggt sätt.

När Skolverket kom med en hemställan till Utbildningsdepartementet om att senarelägga tidpunkten för ikraftträdandet valde regeringen att agera ansvarsfullt och drog i bromsen. Allting annat hade varit oansvarigt. Och anledningen har vi hört flera gånger.

Det var svårare än beräknat att fastställa behörigheten hos dem som ansökt. Det fanns ingen människa i Sverige som hade en överblick över dessa olika examina som de olika lärarutbildningsanstalterna har utfärdat under årens lopp.

Sedan var Skolverket tvunget att köpa ett helt nytt it-system, för det fanns inget it-system som passade denna typ av ärenden. Det fungerade inte som det var tänkt. Jag förstår att det naturligtvis var utbildningsministerns fel. Han borde ha haft kompetensen att göra något åt it-systemet. Man skulle kunna tro det när man hör debatten.

Regeringen har lyssnat till Skolverket genom hela processen och gett myndigheten det stöd och den tid den behöver. Och vi måste komma ihåg att de skärpta behörighetskraven gäller fortfarande. Det innebär att lärarna ska ha utbildning för det ämne, de skolor och den årskurs som hon eller han undervisar i. Och det viktigaste är att införandet av lärarlegitimationen sker på ett korrekt och rättssäkert sätt. Därför är det faktiskt positivt att regeringen har uppskjutit ikraftträdandet, precis som Skolverket rekommenderade regeringen att göra. Denna reform är alldeles för viktig för att stressas igenom.

Vi hörde Ibrahim Baylan tala om fiasko. Ja, Ibrahim Baylan är kanske inte den rätte att ta ordet fiasko i sin mun, för under hans tid fanns det flera stora saker som jag också kan benämna som fiasko. Vi minns en skollag som gång på gång blev uppskjuten för att den inte fick majoritet i kammaren, både under Ibrahim Baylans tid och under andras tid. Det har varit ett antal ministrar. Vi minns nationella prov som inte kunde sättas på plats.

Att det har varit en experimentlusta hos regeringen med dessa skolreformer – nej, verkligen inte. Stora och viktiga reformer har beslutats och genomförs nu.

Man må säga att vår utbildningsminister blickar tillbaka, men i så fall är han inte ensam om detta i denna kammare just nu. Det finns någon mer som blickar tillbaka hela tiden.

Herr talman! Jag yrkar naturligtvis bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 70 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Moderaternas skolpolitiska talesperson får man intrycket att det här har varit höjden av hantering. Då är min första fråga till Margareta Pålsson: Är du nöjd med hur denna, som du själv benämner den, oerhört centrala reform för läraryrkets utveckling har hanterats?

Anf. 71 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag är inte nöjd på något sätt, men jag inser att det är förhållanden som ingen människa kan råda över.

Som jag sade tidigare finns det ingen, eller fanns åtminstone ingen, som hade någon överblick över dessa examina som har funnits under en lång tid av år på landets alla lärarutbildningar. Det fanns inte heller någon som hade byggt ett sådant it-system som behövdes. När landets 180 000 lärare skulle skicka in sina ansökningar fanns det ingen möjlighet att förutse att de skulle komma ofullständiga och att de skulle komma i ett kuvert i stället för via mejlen.

Nej, jag är inte nöjd, men jag förstår att ingen kunde förutse hur det skulle bli. I Sverige har det aldrig genomförts en sådan reform.

Anf. 72 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! Det är klart att det här är en stor reform, men utformningen av den ansvarar regeringen för. Att man har valt den här reformen och dess innehåll på just detta vis har naturligtvis bidragit till många av de bekymmer och, som jag benämnde, klantigheter som vi kan se.

Herr talman! Margareta Pålsson säger att det här får man inte stressa fram. Det är sju år sedan den statliga utredningen tillsattes – sju år! Det är svårt att se att reformen har stressats fram, utan det är helt uppenbart att det har hattats fram och tillbaka, och jag hoppas innerligt att det inte hattas mer.

Nu har jag bara ytterligare en fråga till Margareta Pålsson. Som största regeringsparti har ni naturligtvis väldigt mycket att säga till om, men just skol- och utbildningspolitiken har ju lagts ut på Folkpartiet. Och vi har som sagt redan sett resultaten av ett antal av de reformer som genomförts. Gymnasireformen är ett exempel.

Utbildningsministern själv har tillstått att det här kanske inte riktigt blev tillräckligt bra och har i stället lagt fram förslag på att ytterligare dra ned kunskapskraven och korta utbildningarna. Är det en uppfattning som Moderata samlingspartiet står bakom? Är det så att när man nu ska åtgärda ett fiasko som jag kallar det, ett misslyckande, att det ska ske genom att ytterligare korta ned utbildningarna och ytterligare dra ned kunskapskraven? Är det en uppfattning och en politik som Moderata samlingspartiet ställer sig bakom?

Anf. 73 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Det är inget tvivel om vem som är ansvarig för lärarlegitimationsreformen. Det är regeringen i sin helhet. Och det är klart att vi önskar att vi hade gjort på ett annat sätt. Det är ju alltid lätt att säga när man har svaret och lösningen.

Ja, vi borde kanske ha haft någon annan leverantör av it-system. Jag vet inte. Jag kan inte den frågan. Vi borde kanske, vi borde kanske, men nu visste vi inte. Vi hade ingen erfarenhet att luta oss emot. Därför gjorde Skolverket som Skolverket gjorde. Men ansvaret ligger hos regeringen; det är ingen tvekan om det.

Att sedan utredningen tillsattes redan för sju år sedan är länge sedan, men den levererades ju inte för sju år sedan. Vi fick också ändra lite på direktiven. Det var ju ett annat statsråd som hade tillsatt utredningen, och den var inte riktigt som vi ville ha den.

Sedan tycker jag att det är magstarkt, herr talman, när Ibrahim Baylan talar om gymnasiereformen som ett fiasko. Gymnasiereformen har nu varit i gång sedan augusti i fjol. Det är inte ett år. Det är ännu ingen som ens en gång har gått ut en årskurs i den nya gymnasieskolan. Hur kan någon kalla det ett fiasko? Vi får väl göra en utvärdering och låta det gå en längre tid innan vi över huvud taget kan bedöma gymnasiereformen.

Det vi såg under de socialdemokratiska regeringarna var hur alldeles för många elever lämnade gymnasieskolan utan något färdigt, utan fullständiga betyg och utan framtidsutsikter. Vårt stora mål var då, och är nu, att alla skulle klara sin gymnasieexamen. Därför var vi tvungna att sätta en helt ny gymnasieskola, och jag tror fortfarande att den är bra.
(Applåder)

Anf. 74 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman, utbildningsministern! Jag tror att det börjar bli dags att reda ut ett missförstånd. I skoldebatten, inte minst här i huset, talar man då och då om Jan Björklunds skola. Men det finns ingen Jan Björklunds skola, och det har aldrig funnits någon Göran Perssons skola. Det finns bara den skola som varje dag skapas av kompetenta lärare i mötet med elever.

Som politiker skapar man inte skolan. Men gör vi vårt jobb rätt ger vi de bästa förutsättningarna för landets alla kompetenta och kunniga lärare som brinner för sitt jobb att möta varje elev och ge dem de bästa möjligheterna att nå kunskapsmålen och förverkliga sina drömmar.

I den här typen av debatter finns det alltid en stor risk att verkligheten målas i svart och vitt. Men den är sällan så enkel. Jag tror inte på att svartmåla svensk skola, och jag tror inte på att svartmåla Jan Björklunds gärning. En del av de reformer som regeringen har föreslagit har Miljö-

partiet stött. En av dem är lärarlegitimationen. Alla elever har rätt att bli mötta av behöriga lärare.

Det är dock denna reform som regeringen nu ber oss om att få skjuta upp. Utbildningsministern har misslyckats med att få den att bli verklighet. Jag är tyvärr inte förvånad. Det här är fjärde gången som Jan Björklund kommer till riksdagen och ber om att få ändra i den skollag som vi antog för bara två år sedan. Ända sedan lärarlegitimationsreformen presenterades har lärarfacken, skolans huvudmän och rektorer över hela landet frågat sig: Hur ska vi kunna göra verklighet av detta när vi samtidigt får mindre resurser och dessutom ska hantera ett regn av nya snabba utspel från utbildningsministern?

Efter beskedet att legitimationen måste skjutas upp radade Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Sirén och jag i en debattartikel upp fem av de stora reformer som regeringen förväntar sig att landets lärare och rektorer ska göra verklighet av utan en sammanhållen plan och utan finansiering. Det handlar om flera grundläggande stora saker i svensk skola som ska förändras.

För det första: kunskapsuppföljningen. I mars 2007 lade utbildningsministern fram ett förslag om införande av nationella prov i årskurs 3 och betygsliknande omdömen från första klass. Lärarfacken påpekade att detta bara kunde landa väl om man samtidigt fick förutsättningar för kompetensutveckling. Inget pappersarbete i världen är viktigare än lärarens möte med eleven, och reformer som genomförs utan att lärarna får rätt verktyg för att hantera dem riskerar att öka den administrativa arbetsbördan för lärarna.

För det andra: betygen. I december 2008 lanserade regeringen en ny betygsskala. Regeringen lovade att reformen skulle kompletteras med omfattande kompetensutveckling, inte minst eftersom det för många av landets lärare skulle vara första gången de satte betyg. Men än i dag finns otillräckliga resurser för en sådan kompetensutveckling, och likvärdigheten i betygssystemet hotas.

Ändå är utbildningsministern inte nöjd. Jag har förstått att han i 50-årspresent önskade sig betyg i ännu lägre åldrar.

För det tredje: gymnasiereformen. Våren 2009 presenterades regeringens förslag till ny gymnasieskola, Gy 2011. Det har lett till att färre än på mycket länge, kanske färre än någonsin tidigare, söker sig till de yrkesförberedande programmen.

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, är reformen grovt underfinansierad. Bara i år förväntas kommunerna spara nästan 700 miljoner. Vi får redan rapporter från gymnasieskolor runt om i landet där man tvingas till varsel och uppsägningar av lärare.

Den så kallade lärlingsutbildningen som infördes för att minska avhoppet drevs igenom i en sådan hast att kvaliteten är så låg att hälften av dem som har påbörjat den verkar hoppa av. Ändå har Jan Björklund redan, mindre än ett år efter att den nya gymnasieskolan blivit verklighet, börjat tala om att införa ytterligare en ny gymnasieskola, den här gången med ett- till tvååriga utbildningar helt utan teoretiska ämnen. Svenskt Näringsliv och LO har frågat sig vilken arbetsmarknad som kan vänta dem som genomgår en sådan utbildning.

Är det inte att ge upp om elever om man tar bort de svåra ämnena i stället för att ge dem det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen i de ämnen som krävs för att kunna komma vidare och få ett jobb?

För det fjärde: lärarutbildningen. Den nya lärarutbildningen och lärarlegitimationen hänger såklart ihop. Men det är lite som att utbildningsministern har glömt den ena reformen när han har presenterat den andra.

Efter avslutad lärarutbildning måste varje nyutexaminerad lärare gå ett introduktionsår för att få sin legitimation och möjlighet till tillsvidareanställning. Men staten har inte tagit ansvar för att det finns platser på introduktionsåret. I dag står tusentals nyutexaminerade lärare utan en plats på ett introduktionsår.

Jag vet inte om Jan Björklund förstår allvaret i detta. Vi har runt om i landet tomma platser på lärarutbildningarna och ändå klarar inte staten att ge en möjlighet för dem som genomgått utbildningen att ta det sista avgörande steget mot legitimationen och en start på sitt yrkesliv.

För det femte: kompetensutvecklingen. I fjol presenterade utbildningsministern Lärarlyftet II som regeringens stora satsning på kompetensutveckling för lärare. Tidigare lärarlyft har varit mycket bra.

Den största investeringen i det gröna budgetförslag som presenterades tidigare i dag, jämte jobb- och klimatsatsningarna, är möjligheten för landets alla lärare till en god kompetens- och löneutveckling.

Men förutsättningarna i Lärarlyftet II har försämrats kraftigt jämfört med tidigare lärarlyft. Regeringen ger ett så lågt bidrag till skolhuvudmännen att det för en lärare som till exempel läser en termin historia inte blir mer än 15 000 kronor. Det är inte tillräckligt för att ha en vikarie ens i två veckor, än mindre en hel termin.

Antingen kommer huvudmännen att behöva ta resurser från undervisningen för att genomföra Lärarlyftet II eller så tvingas lärarna betala själva för sin nödvändiga fortbildning.

Sammantaget beskrev Eva-Lis Sirén från Lärarförbundet och jag Jan Björklunds skolpolitik som något som riskerar att bli ett lapptäcke utan sömmar.

Det är elever och lärare som får betala priset när Jan Björklund är mer intresserad av att ett snyggt utspel syns bra i tidningen i morgon än att de som ska genomföra reformen, lärare och rektorer i landet, får de verktyg som krävs.

Herr talman! Nu tvingas vi skjuta upp lärarlegitimationsreformen. Först ville regeringen göra det på obestämd tid. Miljöpartiet gjorde klart att vi inte kan gå med på det. Det är inte ansvarsfullt att förmå lärare att fortbilda sig, ofta för egna pengar, för att få möjlighet till legitimation och sedan ändra förutsättningarna helt och skjuta upp reformen så att vi inte ens vet om den kommer att bli verklighet.

Nu säger man att reformen ska bli verklighet den 1 december 2013. Ska vi och landets lärare kunna lita på att det blir sanning måste vi se en tydlig plan för legitimationen och de andra reformer som hör ihop ska bindas samman och finansieras för Sveriges alla skolor.

För regeringen kan det inte finnas ett bättre tillfälle än nu när man tvingas komma till riksdagen och erkänna sitt misslyckande att ge upp prestige och erkänna att nya reformer kräver nya resurser.

Utan pengar och förankrade planer stjälar också de bästa reformer tid från lärarens möte med eleven och resurser från undervisningen. Den

administrativa bördan för lärarna ökas, och vi får ännu större klasser och lärarlöner som fortsätter halka efter.

I morgon presenterar vi i Miljöpartiet vår följdmotion med förslag på hur vi tar ansvar för skolan och legitimationsreformen. Det förslag som vi kommer att försöka samla en riksdagsmajoritet bakom utgår från tre grundläggande principer: Alla Sveriges elever förtjänar behöriga lärare, alla Sveriges skolor förtjänar resurser att ge varje elev en ärlig chans och alla Sveriges lärare förtjänar tid med varje elev.

I detta anförande instämde Ann-Louise Hansson, Jan Lindholm och Agneta Luttröpp (alla MP).

Anf. 75 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Det är obegripligt att Sverige under många år i lag indirekt tillåtit att våra elever i skolan har undervisats av lärare som är obehöriga i den meningen att de saknar en lärarexamen, inte har ämnesbehörighet eller inte är utbildade att undervisa för ett visst stadium. Från Folkpartiets sida har vi länge fokuserat på lärarens roll och hur vi kan förbättra yrkets status och attraktivitet. Våra förslag om en ny lärarutbildning och en lärarlegitimation är viktiga delar i detta arbete.

Jag vill påminna, herr talman, om regeringsbeslutet den 14 november 2006. Det var mycket tydligare och skarpare än dåvarande statsrådet Baylans beslut i direktiv 2006:31. Utredaren skulle analysera och bedöma om det finns behov av att införa ett system med auktorisation för lärare. Utredaren skulle också utreda om det skulle vara statligt samordnat eller om det skulle organiseras på ett helt annat sätt.

Herr talman! Det är hög tid att lärarna får sin yrkeslegitimation, och det är angeläget att reformens planerade genomförande fullt ut till den 1 juli 2015 ligger fast med kraven att lärarlegitimation ska innehas för att få fast anställning, undervisa i ämnet och kunna sätta betyg. Legitimation ska också kunna dras in.

Kartläggningen av lärarnas kompetens är viktig för den kommande reformen med lärarlegitimationen. Oberoende av denna senareläggning av ikraftträdandet till den 1 december 2013 måste huvudmännen ta sitt ansvar och ta reda på de lokala förutsättningarna och behoven. Lite orolig blev jag när Sveriges Kommuner och Landsting snabbt välkomnade beskedet att skjuta på reformen. Detta kan förstås tolkas på olika sätt, men indikerar att lärarnas arbetsgivare egentligen inte fullt ut är så entusiastiska i denna reform. Regeringen har också genom Lärarlyftet kompletterat kommunernas satsningar.

Herr talman! Sveriges lärare vill ha en lärarlegitimation. Samhället behöver uppvärdera lärarnas insatser, och därför är de nya behörighetskraven centrala för att höja skolans resultat. Den aktivitet som Socialdemokraterna och inte minst Miljöpartiet har visat i denna fråga är intressant. De utspel vi har tagit del av i medierna, anmälan till konstitutionsutskottet och begäran om information i utbildningsutskottet kan ge bilden av att riksdagen inte har fått information om Skolverkets implementeringsarbete.

Herr talman! Utbildningsutskottet har i hanteringen av denna fråga hela tiden fått den information man har begärt indirekt och direkt av Skolverket. Skolverkets generaldirektör har också vid två tillfällen in-

formerat hela utbildningsutskottet om de problem man har identifierat. Regeringen har också vid sammanträde med utskottet, senast i dag, tydligt gett klara besked om hanteringen. Jag anser att Skolverket har ett ansvar att genomföra och snabbt signalera till sin uppdragsgivare när man får problem. Det har man gjort. Regeringen har ett ansvar att underlätta förutsättningarna, till exempel ekonomiskt, så att Skolverket kan genomföra sitt uppdrag och vara tydligt gentemot lärarkåren om övergångsbestämmelser etcetera. Det ansvaret har också regeringen tagit.

Beslutet, herr talman, att införa lärarlegitimationen fattades i denna kammare den 2 mars 2011. När man lyssnade på debatten gick den ena företrädaren efter den andra upp och välkomnade regeringens initiativ. Utifrån ambitionen att vilja vara lärarlegitimationens främste försvarare och påskyndare är det på sin plats att påminna om voteringen den 2 mars 2011. Till min förvåning röstade till slut Vänsterpartiet nej, och Miljöpartiet valde inte, som Socialdemokraterna, att rösta på enskilda punkter i lärarlegitimationsförslaget utan hänvisade till yrkande 1 i betänkandet, nämligen avslag på hela propositionen om lärarlegitimation, för att sedan i slutvoteringen lägga ned sina miljöpartistiska röster.

Från Folkpartiets sida har vi trots de bekymmer som har uppstått under vägen aldrig avvikit från vårt politiska mål, politiska syfte och starka politiska stöd för denna viktiga skolreform. Frågan är hur de rödgröna, i synnerhet Vänsterpartiet och Miljöpartiet, kommer att rösta när ärendet kommer tillbaka till kammaren, denna gång med ändringen att lagen ska träda i kraft den 1 december 2013.

Herr talman! Det är olyckligt att vi har hamnat i denna situation, men detta är en stor och viktig skolreform, och det är positivt att regeringen har tillskjutit extra medel. Man har ökat anslaget till 76 miljoner till myndigheten Skolverket för en bättre hantering utifrån de skäl som har angivits tidigare när det gäller antalet ansökningar och så vidare.

Jag hoppas att det finns ett brett stöd. Jag noterar att det påstås finnas ett brett stöd, men det räcker inte att stå och säga saker och ting i talarstolen och sedan rösta emot eller lägga ned sina röster. Det är inte trovärdigt eller seriöst.

(Applåder)

Anf. 76 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Den 2 mars förra året stod jag här i min första utskottsdebatt och utropade: Äntligen! Äntligen kom lärarlegitimationen att bli en verklighet. Det är en mycket välkommen reform för att öka kvaliteten i den svenska skolan. Ingen skulle komma på tanken att prova ut ett par glasögon hos någon annan än en legitimerad optiker eller våga operera bort blindtarmen hos någon annan än en legitimerad läkare. Men tills nu har vi skickat det värdefullaste vi har, nämligen våra barn, till en skola som vi inte vet om den har pedagogiskt utbildad personal eller inte.

Även om samtliga lärare har lärarexamen garanterar det ändå inte att de är behöriga i de ämnen de undervisar i. Det är inte ovanligt att en utbildad lågstadielärare undervisar i matematik på högstadiet eller att en lärare lär barn att läsa utan utbildning i läsinlärning. Det säger sig självt att resultaten blir därefter.

Situationen jag beskriver har hittills varit vanligare än man tror, och huvudmän och rektorer har faktiskt ganska dålig koll på vad personalen

har för bakgrund. Detta visar på hur viktigt det var att reformen med lärarlegitimationen roddes i land den 2 mars förra året.

Herr talman! Legitimationen innebär en auktorisering av läraryrket och klargör att en lärares arbete är ett myndighetsutövande eftersom endast legitimerade lärare kommer att få sätta betyg. Legitimationen är samtidigt en kvalitetsgaranti eftersom legitimationen kan återkallas för lärare som inte sköter sitt uppdrag. Grov oskicklighet i yrkesutövningen eller grovt brott ska leda till indragen legitimation. Detta innebär en trygghet för alla som jobbar inom skolan. I bästa fall är också lärarlegitimationen ett första steg i en bättre löneutveckling för lärarna.

Herr talman! Efter att ha jobbat i skolan under åtskilliga år där jag med egna ögon sett hur man i princip har plockat in vem som helst att undervisa i skolan och dessutom få befogenheten att sätta betyg, är det med förväntan jag går till postlådan varje dag för att se om jag har fått bekräftelsen på den långa utbildningstid jag och många med mig har bakom oss. Den kommer att höja min och mina kollegers status, den kommer att göra att fler vill bli lärare och den kommer att garantera att våra barn och ungdomar får undervisning av professionella människor. Det är en trygghet för eleverna och för deras föräldrar att de vet att det bara är behöriga lärare som utövar yrket.

Herr talman! Lärarlegitimationen är en mycket välkommen reform. Men nu beskrivs det på sina håll att lärarlegitimationen har blivit ett fiasko, vilket inte stämmer. Skolverket har kalkylerat sitt uppdrag och upptäckt komplexiteten. Bland annat har man upptäckt att en stor andel av ansökningarna har kommit in i pappersform, som vi tidigare har hört, och måste skannas in. Många ansökningar är ofullständiga och måste kompletteras. Det finns oklarheter i tjänstgöringsintygen. Man vet faktiskt inte riktigt vad olika kurser står för och vad de ger för behörighet. Det digitala stödet har brister.

Herr talman! Det handlar alltså inte om bristen på resurser. Det handlar om komplexiteten i hanteringen av uppdraget och att det var större än beräknat. Uppdraget kommer att slutföras, men det kommer att ta längre tid än vad som först var beräknat.

Att kvalitetssäkra läraryrket med en lärarlegitimation är ett mycket viktigt steg, och det är viktigt att det blir rätt – vilket jag och mitt parti känner stor tilltro till.

(Applåder)

Anf. 77 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Detta läsår 2011/12 är det största reformåret i svensk utbildningshistoria. Man får gå tillbaka till 1842 års folkskolereform för att hitta en motsvarande reformagenda som den som nu genomförs.

Ibrahim Baylan inledde sitt anförande med att säga att detta går för långsamt. Jag tror att upplevelsen ute i skolväsendet i grova drag är den motsatta, om det finns någon upplevelse, nämligen att det går väldigt fort. I alla fall om man jämför med perioden före 2006 får man nog säga att det händer en del. Då hände det nämligen ingenting. Det var tolv förlorade år för svensk skola som föregick 2006. Det var inga reformer, problemen tornade upp sig, resultaten sänktes, och läraryrkets status sänktes. Ingenting gjordes. Som nämndes tidigare fanns det ett färdigt skollagsförslag år efter år som det inte fanns någon regering som orkade

baxa fram till lagstiftning. Jag tänker inte här i talarstolen exercera vem som var ansvarig för det. Men lite självkritik kan finnas från några av debattörerna.

De reformer som nu genomförs är bland annat en ny skollagstiftning, nya läroplaner för alla skolformer, nya betygssystem, ny gymnasieskola, lärarlegitimation, ny lärarutbildning och en lång rad andra reformer.

Varför genomförs de först 2011, 2012 och 2013, och varför genomfördes de inte redan för några år sedan? Det är en viktig fråga. Ett viktigt svar på den frågan är att en del delreformer genomfördes tidigt – meritpoäng, antagningssystem och annat – men många av dessa reformers bärande delar hänger ihop.

När man genomför ett legitimationssystem måste det anpassas till den nya lärarutbildningen. Den nya lärarutbildningen måste anpassas till de nya läroplanerna. Vilka ämnen ska vi ha? Vad ska målen vara? Hur ska det integreras? Betygssystemet anpassas till läroplanerna och så vidare. Reformerna genomförs alltså gemensamt. Tar man ut en reform som påverkar de andra och genomför den tidigt låser det upp övriga reformer på ett sätt som riksdagen inte skulle ha tyckt var önskvärt. De hänger ihop. Det var därför som det var viktigt att genomföra dem i grova drag vid samma tidpunkt så att man kan överväga dem samlat.

Hade det varit så att jag när jag blev skolminister 2006 och klev in på kontoret på Utbildningsdepartementet hade kunnat dra ut byrålådorna där och hittat mängder av färdiga reformförslag hade reformerna genomförts fortare. Sanningen var att när jag öppnade första lådan var den helt tom, och när jag öppnade andra lådan var den helt tom. Gissa vad som fanns i tredje lådan? Den var helt tom. Jag vände på skrivbordsunderlägget, men inte ens där fanns det några förslag till reformer. Det fanns inga förslag på vad man skulle göra åt de sjunkande resultaten i svensk skola. Det var sanningen när jag klev in på Utbildningsdepartementet på Ibrahim Baylans tjänsterum.

Vi har fått utreda dessa reformer från grunden när vi trädde till. Den som tycker att det går för långsamt ska ha klart för sig att vi har gjort detta från grunden. Det gäller i stort sett alla dessa reformer.

Lärarna är skolans viktigaste resurs. Det är elevernas viktigaste resurs. Ingenting är tillnärmelsevis så viktigt i skolan som lärarna och lärarnas kompetens. Det är naturligtvis därför som det är så bekymmersamt att läraryrkets attraktionskraft i Sverige är så låg som den är. Riksdagen vet, och även svenska folket vet vid det här laget, att söktrycket, i grova drag, till lärarutbildningarna är alldeles för lågt – en sökande per plats. Det innebär att man i grova drag måste anta alla som söker till lärarutbildningen, egentligen oavsett lämplighet.

Vi genomför nu en lång rad reformer på detta område för att öka läraryrkets attraktionskraft. En ny lärarutbildning är central. Den har just genomförts. Det är högre krav för att komma in, högre krav för att ta examen och högre krav i själva utbildningen. Det är större fokus på ämneskunskaper. En lärare som ska undervisa i historia ska själv vara kunnig i historia. Det är bara då som man får respekt från sina elever. Den som inte kan sitt ämne blir bunden till läroboken, har torftiga lektioner och klarar inte av att diskutera med eleverna i klassrummet.

När Ibrahim Baylan räknade upp alla fiaskon som han påstod ägde rum märkte jag att han inte nämnde att den nya lärarutbildningen var ett

fiasko, vilket han gjorde förra veckan. Jag tror att det beror på att det under de dagar som har gått sedan förra veckan har kommit siffror som visar att söktrycket till lärarutbildningen går upp med 20 procent i år. Det sker visserligen från en mycket låg nivå – en rekordlåg nivå. Söktrycket har sjunkit under 15–20 år, men det går nu upp med 20 procent. Det räcker inte. Det måste gå upp mycket mer. Detta gällde alltså lärarutbildningen.

Vi har också aviserat en karriärutvecklingsreform. Jag tror att den är mycket viktig. Att det finns karriärmöjligheter och utvecklingsmöjligheter handlar om att delvis också locka de allra mest ambitiösa studenterna in på lärarutbildningen. Det handlar om att yrkesskickliga lärare ska känna att det finns utvecklingsmöjligheter i jobbet som lärare så att de inte behöver välja bort läraryrket eller byta till något annat. Det handlar också om att öka statusen på yrket. Vi kommer senare i år att återkomma med förslag till riksdagen om hur denna reform ska utformas.

Precis som Margareta Pålsson nämnde har vi genomfört den största fortbildningsinsatsen av svensk lärarkår någonsin. Det var vid kommunaliseringen som lärarfortbildningen slogs sönder fullständigt. Kommuner-na har inte tagit ansvar för fortbildningen. Det var därför som vi i Alliansen gemensamt aviserade Lärarlyftet redan inför valet 2006 och nu har genomfört det. Miljard efter miljard har plöjts in för en uppgift som egentligen kan sägas vara den kommunala huvudmannens ansvar. Fortbildning av personal är arbetsgivarens ansvar. Men vi går in och tar över det därför att kommunerna inte skötte det.

Det vore oansvarigt av oss som rikspolitiker att nu föra långtgående diskussioner om anställningsvillkor. Det pågår diskussioner på arbetsmarknaden om anställningsvillkoren. Men jag uppfattar ändå att vi gemensamt kan konstatera att anställningsvillkor naturligtvis spelar roll för läraryrkets attraktionskraft. Sedan måste parterna dra slutsatser av detta. Det är inte jag som har bestämt att kommunerna ska vara huvudman. Men nu är det så, och parterna måste själva ta sitt ansvar och dra slutsatser av detta. Men så mycket kan jag säga som att anställningsvillkor naturligtvis spelar roll för yrkets attraktionskraft.

Jag ska återkomma till lärarlegitimationerna.

Ytterligare en punkt som jag vill nämna när det gäller läraryrket och som jag tycker att vi alla ska vara självkritiska till – alla har anledning att vara självkritiska, och jag är det också – är att innehållet i yrket gradvis har förskjutits till mer och mer uppgifter som inte har direkt med undervisning att göra. Det har blivit mer och mer byråkrati, som vi kan kalla det. Vi är alla ansvariga för detta. Mer och mer saker ska dokumenteras i skolan, och det är lärarna som ska göra det.

Målstyrning innebär att beslut som tidigare fattades av myndigheter är processer som ska skötas av lärarna på skolan. Detta leder till att det blir mer och mer sammanträden, konferenser och dokument. Olika regeringar har infört olika system för kunskapsuppföljning genom åren. Det innebär att lärarna har fått mer och mer att göra som inte har direkt med undervisning att göra. Vi ska vara självkritiska och reflektera noggrant gemensamt om vi kan minska bördan för lärarna på dessa områden för att öka fokus på undervisning.

Vi ska så småningom återkomma också från regeringen. Jag tycker att vi gemensamt kan reflektera och fundera över detta. Varje enskilt

beslut som har ökat byråkratin för lärarna har haft goda skäl. Men sammantaget har det blivit för mycket.

Herr talman! Lärarlegitimationen är en central del. Varför har det i grunden blivit så att vi måste skjuta upp införandet av lärarlegitimationen? Det finns skäl som Skolverket har redovisat. I grunden beror det på att det inte har funnits någon koll på lärarkårens behörighet under de senaste 20 åren. Det är detta som det i grunden beror på. Naturligtvis visste vi alla att det var dålig koll på behörigheten. Den som undervisar i matte på mellanstadiet ska vara utbildad i matte på mellanstadienivå. Det är därför som legitimationen införs.

Men när man nu ska gå tillbaka och gå igenom den svenska lärarkårens behörighet tar det mycket längre tid än vad någon hade föreställt sig därför att det har varit så kaotiskt med behörighet i skolan. Ingen har haft koll på vad lärarna har varit behöriga i och vilken utbildning som de har haft genom årtiondena.

Jag skulle våga säga att sedan kommunaliseringen 1990 har begreppet behörighet blivit mindre och mindre viktigt för arbetsgivare och huvudmän. Det är det som är huvudorsaken. Alla har insett att det har varit så här. Men att det var så illa som det nu är har ingen insett och att det tar så mycket längre tid att reda ut vad lärare är behöriga i. Det är grundorsaken till att vi nu står här och måste skjuta upp införandet av den något. Det är så oklart vad lärare är behöriga i.

Det centrala datumet för lärarlegitimationen är inte det som nu skjuts upp. Det centrala datumet är den 1 juli 2015. Det är då reformen ska vara slutförd. Detta datum ligger fast.

Det handlar om att från och med det datumet är det reformens sista steg. Då ska lärare vara legitimerade för att få sätta betyg.

När det gäller datumet den 1 juli i år och att man ska vara legitimerad för att få fast anställning måste det skjutas drygt ett år framåt.

Ibrahim Baylan, ytterst är regeringen ansvarig. Jag sade det också tidigare i dag i utbildningsutskottet när du ställde samma fråga som här. Självklart är regeringen ansvarig. Självklart är jag ansvarig för de reformer som genomförs.

Samtidigt är det så att varken jag eller regeringen har några andra underlag att gå på än de som våra expertmyndigheter förser oss med. Det underlag vi fick den 1 juli i fjol från Skolverket var att tidsplanen håller och att pengarna räcker.

Men det visade sig vara felbedömningar. Då måste vi rätta till. Skolverket begärde mer pengar och fick det. De har fått de pengar som begärts. De begär också mer tid. Då måste de få det. Det finns inget annat underlag att gå på, menar jag, än det underlag som de expertmyndigheter som har ansvaret ger oss. Men naturligtvis skulle jag ha önskat att det här hade bedömts rätt från början.

Jag försöker inte skylla ifrån mig. Det är regeringens ansvar, men något problematiserat förstår var och en att vi i en sådan här fråga inte har något annat underlag än det vi förses med.

Herr talman! Avslutningsvis: Både Ibrahim Baylan och Gustav Fridolin går in på gymnasiereformen. Jag tycker att det är viktigt att säga att min bedömning är att gymnasiereformen är på väg att bli en framgång. Ni hänger upp er på att en del elever på de yrkestekniska programmen

sökt över till det nya teknikprogrammet. Det är ingen nackdel, utan det är en stor fördel.

17 procent av eleverna väljer tekniksektorn. Så var det också tidigare. Fortfarande är det alltså 17 procent, men det är nu något fler som väljer det mer teoretiskt inriktade teknikprogrammet i stället för de yrkestekniska programmen. Det beror på att vi nu har aviserat en gymnasieingenjörreform. Detta är något som applåderas av svensk industri, vill jag säga, så det här är inget problem.

Utmaningen finns, skulle jag säga, inom vård- och omsorgsprogrammet. I ett par årtionden har det varit ett problem att det lockar för få jämfört med hur mycket personal som behövs inom sektorn. Det behöver vi titta igenom.

Ert enda alternativ till vår gymnasieskola är att alla ungdomar ska bli högskolebehöriga. Ni verkar inte förstå problemet – att ungdomar hoppar av därför att de är trötta på skolan. Att dessutom läsa in högskolebehörighet fungerar inte i verkligheten.

Herr talman! Jag nämnde gymnasieformen därför att oppositionen gjorde det i sina inlägg. Men ämnet för dagen är lärarlegitimationsreformen. Min bedömning är att den i hög grad kommer att bidra till att läraryrkets attraktionskraft stärks och till att skolans resultat därigenom på sikt höjs.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roger Haddad, Nina Lundström och Anna Steele (alla FP) samt Annika Eclund (KD).

Anf. 78 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas innerligt att det vi de senaste sex sju åren sett inte upprepas i svensk skola. En ny regering börjar med att sätta stopp för alla föregående regeringars reformer för att sedan själv göra samma sak. Ni sätter stopp för en gymnasiereform för att komma tillbaka med en ny. Gy 2007 byts ut mot Gy 2011. Ni sätter stopp för en lärlingsutbildning för att komma med en ny lärlingsutbildning 2008. I praktiken tar ni delar av den skollag som låg till grund för att komma med det några år senare.

Den här typen av stopp och nytt, stopp och nytt kan vi inte kosta på oss alltför många gånger, Jan Björklund! Det är många reformer på en väldigt kort tid – många stopp och många reformer.

Jag tror att svensk skola i dag skulle må allra bäst av ansvarsfulla politiker som är beredda att sträcka ut handen. Även om man inte alltid får exakt som man vill får man visa viss ödmjukhet och konstatera: Ja, kanske är det så att vi för att kunna få en långsiktighet i den här politiken får sätta oss ned och resonera i frågor där vi ändå ligger nära varandra.

Men så har det inte varit. Väldigt många av de här reformerna har skötts när ni var i majoritetsställning. Ni har sjösatt dem helt på eget bevåg. Resultaten av ett antal av dem ser vi; det är helt uppenbart.

Jag redogjorde för gymnasieskolans yrkesutbildningar. Om målet var att fler skulle läsa där för att de skulle bli bättre och det skulle bli mer statusfyllt och resultatet är att vi aldrig haft så få där, hur kan det då vara en succé, en framgång?

Och om en lärlingsutbildning som skulle förhindra avhopp leder till 50 procents avhopp, på vilket sätt är den en succé?

Vidare har vi en lärarlegitimation som skulle leda till en höjning av lärarkårens status som i stället sköts på ett sådant sätt att det blir stora tveksamheter kring när detta börjar gälla och det blir svårt för lärarkåren att se vad det blir. Det hela blir flytande. Det blir ett slirande som jag inte tror gynnar den här reformen.

Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Förra perioden när Ibrahim Baylan sysslade med andra frågor gjorde jag ett par försök att bjuda in oppositionen. Men vitsen för skolväsendets del med att få en blocköverskridande överenskommelse är att man vet att reformen ligger fast om det skulle bli ett regeringsskifte. Sanningen är att det då inte räcker att bli överens med Ibrahim Baylan. Det finns ju två partier till i oppositionen som också förväntar sig att i så fall vara med i den regeringen. Gustav Fridolin nickar här.

När jag bjöd in de tre rödgröna partierna till överläggningar om betygen fick jag tre helt olika svar. Vänsterpartiet sade: Vi vill gärna ha en blocköverskridande överenskommelse om betygen om den innebär att vi avskaffar betygen.

Allvarligt talat: Jag är helt beredd att diskutera blocköverskridande överenskommelser. Men då måste de ha en sådan trovärdighet att de ligger fast om det skulle bli ett regeringsskifte.

Inte ens om lärarlegitimationen röstade ni lika, som här har redovisats. Ni är helt oense om lärarlegitimationen. Vänsterpartiet är helt emot. De vill inte ha en lärarlegitimation. De säger: Varför ska man höja statusen på akademikeryrken? Det är statusen på andra yrken som ska höjas.

Ni har helt olika inställning. Jag uppfattar ändå att vi i dag är överens om grunddragen i lärarlegitimationsreformen, även om vi inte var det för ett antal år sedan, så det är bra.

Jag har aldrig påstått att gymnasiereformen kommer att leda till att fler ska läsa på yrkesutbildningar. Det har aldrig varit syftet med reformen. Syftet har varit att fler ska ha förmåga att gå färdigt yrkesutbildningar när lite olika utgångar ges. Alla måste inte läsa in högskolebehörighet.

Att en grupp elever som är de allra mest skoltrötta – normalt hoppar nästan alla av – väljer lärlingsutbildning är självklart inte heller något som kommer att passa alla. Men mer än hälften har fullföljt sin utbildning. Många gjorde inte det i den tidigare skolan. Det är sanningen!

Anf. 80 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! Det är oerhört förvånande att höra att utbildningsministern är nöjd med att hälften av eleverna på en utbildning hoppar av – mycket märkligt!

Många av de här reformerna har gjorts i syfte att, som ni brukar säga, höja statusen och attraktionskraften hos yrkesutbildningarna. Man skulle avlöva dessa på kunskapskraven. Med lärlingsutbildningen är det på samma sätt. Resultaten ser vi. Dessa går det inte att springa ifrån. Och detta kallas för succé!

Här erbjöd jag ändå en öppning, en dialog. Vad får jag då till svar? Ja, svaret blir något slags spelteorier om Vänsterpartiet, Miljöpartiet och

Socialdemokraterna. Jan Björklund ansvarar för en verksamhet där miljoner människor berörs antingen direkt eller indirekt – föräldrar, elever och lärare – från förskolan ända till vuxenutbildning och folkhögskolor och till universitet och högskolor.

Jan Björklund, du ägnar dig åt spelteorier när jag säger att vi här skulle behöva sätta oss ned och resonera. Ta till exempel lärarutvecklingsreformen. Inser du att du sitter i en minoritetsregering och att det ställer helt andra krav? Inser du att den svenska skolan på ett antal punkter kanske skulle behöva nämnda typ av långsiktiga beslut?

Ja, vi kan träta om frågor där vi står väldigt långt ifrån varandra. Till exempel när det gäller gymnasieskolan kan vi ha olika uppfattningar eller lägga fram olika förslag. Men det finns också ett tryck här. Också du borde känna det ansvaret. Nu är vi så illa ute i den svenska skolan.

Resultaten har inte under de senaste åren varit så dåliga som nu, så även du borde kunna ta dig i kragen och släppa prestigen och konstatera att det finns några saker som kanske skulle behöva blocköverskridande överenskommelser. I stället skyller du ifrån dig om varför du inte vill sätta dig ned för att hitta långsiktiga lösningar för den svenska skolan genom att säga: Ni, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är inte överens.

Det finns säkerligen en massa frågor där också ni i den borgerliga alliansen inte är överens. Men det betyder inte att vi inte är beredda att resonera antingen med partier eller med hela koalitionen.

Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Det är klart att jag inte är nöjd med att över 40 procent inte fullföljer lärlingsutbildningen. Man måste noga fundera på hur fler ska fullfölja och gå ut en yrkesutbildning i gymnasieskolan. Men man ska ha klart för sig att det gäller en elevgrupp – många där men kanske inte alla – som förut över huvud taget inte fullföljde gymnasieskolan.

Nu är det i alla fall mer än hälften av denna elevgrupp som gör det. Men många av dessa elever är jättetrötta på skolan. Hur vi än lägger upp det kommer denna grupp att innebära utmaningar för skolväsendet.

Jag tror som sagt att de reformer vi har gjort går i rätt riktning. Men de räcker inte. Vi måste göra mer med yrkesutbildningar. Det är bättre att någon till exempel fullföljer en kortare yrkeskurs och får ett slags yrkeskunskapsbevis än att man tvingas in på en lång utbildning som leder till högskolebehörighet och hoppar av den efter ett tag.

Jag uppskattar att Socialdemokraterna trots allt sedan Ibrahim Baylan var skolminister före 2006 har ändrat riktning. Under den tid som Baylan har varit borta från utbildningspolitiken har Socialdemokraterna gått i mycket positiv riktning. Jag uppfattar att även Baylan har gjort det i skolfrågor. Numera kan ni tänka er betyg från årskurs 6 och så vidare – sådant som var tabu förra gången när Baylan var ansvarig. Jag uppfattar verkligen att ni har gått i en riktning åt vårt håll, och jag tycker att det är bra. Det betyder också att den skolpolitiska klyfta som har funnits mellan Socialdemokraterna och Alliansen är mindre i dag, och jag uppskattar det.

Jag såg en intervju, och du sade inte att du skulle riva upp allt vad vi har gjort. Ni går inte till val på det. Därmed har vi en rätt bred blocköverskridande enighet, och det tycker jag är bra. Det betyder att reformerna blir kvar även om Baylan skulle komma tillbaka till det jobb jag har. Jag

tycker att det är bra, och jag uppskattar det. När det finns möjligheter och skäl för det är jag fullt beredd att lyssna på oppositionen i olika sakfrågor för att se vilka ytterligare beslut vi kan enas om för framtiden.

Jag uppskattar den utsträckta handen. Vi ska naturligtvis ta den när det anses motiverat.

Prot. 2011/12:104
26 april

Bordläggningsdebatt

Anf. 82 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Detta är en debatt som handlar om otryggheten i svensk skola – den otrygghet som uppstår när man sjösätter stora reformer utan att betala för dem och utan att samordna dem på ett sätt som gör att man tvingas komma tillbaka till riksdagen och be om att få skjuta upp en av dessa centrala reformer. Det är för övrigt just denna reform som man har hänvisat till i många av de frågor som har ställts till Jan Björklund.

Jag noterar att när Jan Björklund får frågan om ifall det inte skulle finnas anledning att söka breda överenskommelser som skapar trygghet för den svenska skolan avfärdar han det med att han behöver tala med flera personer. Det är lite märkligt, men ändå kanske inte så märkligt när man förstår att det ibland kan vara lite jobbigt att allt oftare få mothugg också från dem som man bildar regering med.

Herr talman! När Jan Björklund tillträdde som skolminister hade han en statssekreterare och ett antal tjänstemän runt sig. Sedan dess har Jan Björklunds arbetsuppgifter blivit fler och ansvaret större. I dag har han två statssekreterare och ungefär dubbelt så många politiska tjänstemän runt sig. För oss politiker och i de flesta andra jobb är det självklart att när vi får fler arbetsuppgifter får vi också fler verktyg för att kunna genomföra dessa arbetsuppgifter på ett sätt som gör att vi kan känna att vi har gjort ett bra jobb när vi kommer hem.

Varför fungerar det inte så för lärare? Varför kan man lasta fler och fler arbetsuppgifter på lärare utan att de någonsin får vare sig höjd lön eller fler resurser och verktyg för att genomföra dessa arbetsuppgifter?

Vi kräver att den lärarlegitimationsreform som nu skjuts upp kopplas till en tydlig plan och en tydlig finansiering av såväl den som de reformer som är kopplade till den. På så sätt vet man att alla de lärare runt om i landet som ska göra verklighet av ansatserna också får verktyg att göra det.

Anf. 83 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt inlägg tycker jag att detta med arbetsuppgifter för lärarna är någonting som vi gemensamt ska reflektera över. Det är bra att Gustav Fridolin tar upp det.

Jag tycker att vi utöver undervisningen och det som omedelbart hör ihop med den – att förbereda lektioner och så vidare – har lastat på lärarna nya uppgifter. Det har skett i hög grad under en 20-årsperiod, skulle jag vilja säga. Det hänger till stor del ihop med mål- och resultatstyrning, som infördes på 90-talet. Man skulle konstruera läroplaner på den enskilda skolan. Det var mycket av lokal planering. Det skulle ske gemensamt, vilket ledde till mycket sammanträden, möten och konferenser för lärarna. Dokument ska produceras och redovisas för myndigheter, offentligt och allt vad det är. Detta är en del.

En annan del, som gäller hela välfärdssektorn, är att vi har ökade rättigheter för individen. Det är mycket positivt. Jag tror att vi alla, eller

många av oss, har varit pådrivande i detta. Men det leder till ett behov av ökad dokumentation i skolan av det ena och det andra som lärarna till sist förväntas göra för att man i efterhand ska kunna reda ut vad som gjordes i det ena och det andra läget.

En tredje del är ökade krav på kunskapsuppföljning, vilket är helt riktigt. Många av oss, också jag själv, har varit pådrivande i detta. Det ska dokumenteras på olika sätt och så vidare.

Jag tycker att vi självkritiskt ska fundera över om vi kan lätta denna börda på något sätt. Har det blivit för mycket av allting? Varje grej för sig har varit motiverad, men sammantaget har det blivit för mycket av dokumentationstryck. Vi kan kalla det för byråkratiska arbetsuppgifter – om vi använder ordet lite slarvigt – som har lagts på lärarna. Jag tycker att vi självkritiskt ska fundera över om vi kan minska detta.

Anf. 84 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag både reflekterar och funderar gärna med utbildningsministern. Men ibland måste man göra någonting av de där reflexionerna också.

Vi hörde utbildningsministern säga att detta är det största reformåret för svensk skola i modern tid. Hur behandlar man då dem som ska genomföra reformerna i verkligheten? I praktiken utsätter man dem för en nedskärning. I år ska den svenska gymnasieskolan spara nästan 700 miljoner kronor. Vi får rapporter om vad det innebär ute på skolorna i form av varsel och uppsägningar. Vi får rapporter om vad det innebär genom att man inte klarar av att höja lärarlönerna eller göra de satsningar som behövs för att varje barn ska få en ärlig chans.

Regeringen genomför stora förändringar men försämrar villkoren för dem som ska göra verklighet av förändringarna. Man tar bort verktyg från lärare när klasserna blir större och lönerna halkar efter.

I veckan som gått har regeringen presenterat sin ekonomiska vårproposition. Jag letade i den efter någonting annat än en reflexion eller fundering om lärares arbetsuppgifter. Jag letade efter ett löfte om att man nu ska inse detta och lätta på prestigen när man behöver skjuta upp en av de viktigaste reformerna för svensk skola och inse att nya reformer kräver nya resurser. Men tyvärr, herr talman, hittade jag inget sådant löfte. Jag såg i stället att den nedskärning som kritiserats av såväl lärarfack som skolans huvudmän ligger kvar och att reformerna och förändringarna ska genomföras i svensk skola med mindre resurser.

Min fråga till utbildningsministern kvarstår: Varför är det så att när utbildningsministern får nya arbetsuppgifter och förändringar i sitt jobb får han mer resurser och fler verktyg att genomföra dem medan lärare ska klara nya arbetsuppgifter med mindre resurser?

Anf. 85 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Miljöpartiet ägnar sig mer åt utbildningsfrågor än förut. Jag uppskattar det. Ni gör frågan en otjänst genom att reducera allting till en resursfråga. Det är inte så. Resurser är absolut inte oviktiga, men allting är inte resursfrågor.

Vi kan ta de tre storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö och jämföra dem. Det borgerligt styrda Stockholm satsar betydligt mer per elev på sin skola. De satsar mer eftersom det är en större kommun, men de satsar också mer per elev än vad rödgrönt styrda Göteborg och Malmö gör.

Jag tycker att det är bra, men jag vill ändå inte stå och skälla på Göteborg och Malmö och säga: Satsa mer! Satsa mer! Det handlar också om andra frågor. Gustav Fridolin kan väl tala med sina kommunalpolitiker i Göteborg och Malmö så att de satsar lite mer på skolan om det nu är så viktigt för er, i stället för att stå här och prata. Det är en sak att satsa i opposition. Satsa där ni har makten! Satsa där ni har ansvar och där det gör skillnad!

Det är viktigt med resurser på skolan, men det är inte den enda frågan. Det är klart att man får med sig fackliga aktörer och alla möjliga andra om man talar om mer pengar; det förstår jag också. Det är hur lätt som helst. Men det handlar också om systemförändrande reformer för att öka kunskapsresultat, för att öka statusen på läraryrket och så vidare. En del kostar pengar, men det är också en fråga om mycket annat. Vi har ökat satsningarna på skolan med lärarlyft och allt vad det är, men många av de reformer vi gör nu är inte av ekonomisk karaktär. Det är systemförändrande reformer för att bygga en kunskapsskola för framtiden.

Det kommer att ge resultat. Det kommer att ta tid, men det kommer att ge resultat. Allt handlar inte om resurser.

Anf. 86 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Ska Sverige ha en skola i världsklass är lärarna en av de viktigare, om inte den viktigaste, pusselbiten. Sverige måste stärka lärarnas roll och status och generellt höja attraktiviteten i läraryrket. Alliansregeringen har tagit och tar en rad bra steg på detta område, men vi har mycket kvar att göra.

Vi kan alla bakgrunden. De svenska elevernas kunskapsresultat har sjunkit i undersökning efter undersökning. Det är stora skillnader i resultaten mellan elever med olika bakgrund. På grund av de stora eftersläpningarna på det här området – det kan ju ta decennier innan man ser resultatet av en reform – måste också anledningen till att skolresultaten sjunker vara att vi har haft en på många punkter felaktig skolpolitik sedan lång tid tillbaka.

Ett av problemen är så klart att den svenska skolan har en hög andel obehöriga lärare. Läsåret 2010/11 hade 85,9 procent av lärarna i den svenska grundskolan pedagogisk högskoleexamen. Ska vi förbereda barnen för att konkurrera på en global marknad är det inte acceptabelt att 14 procent av lärarna inte är behöriga.

En reform som bidrar till att läraryrket blir mer attraktivt är ju lärarlegitimationen. Som det ser ut nu kommer vi att få brist på lärare i framtiden. Enligt en rapport från Lärarförbundet kommer det att saknas mer än 43 000 nya lärare, och de kommer att behövas redan 2020. Vi måste öka läraryrkets attraktionskraft så att vi får en större chans att ge barnen en bra utbildning även i framtiden. Bland annat därför behövs lärarlegitimationen.

Regeringen är inte heller ensam om att vilja stärka läraryrket som profession. Denna strävan och lärarlegitimationen som ett av medlen välkomnas av både Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund, och de har kämpat i 20 år. Nu har regeringen infört den här reformen.

Vi kan konstatera att implementeringen av den här reformen inte har gått på räls. Det har tagit för lång tid. Det har varit mer komplicerat än väntat att validera alla våra lärares olika examina och bakgrund. Nu är det klokt med ett omtag så att saker får ta den tid de tar. Det är viktigt för Centerpartiet att det får ta den tid det tar. Det är viktigt att vi låter lärarlegitimationen komma på plats och att det sker ordentligt på en gång. Då är det också rätt att följa Skolverkets rekommendationer att ta ett omtag och ta lite längre tid på oss.

I dag på eftermiddagen har några av oss deltagit i ett seminarium om programmet Teach for America. Det får eventuellt en svensk efterföljare i ett Teach for Sweden-program där toppstudenter från våra lärosäten efter avslutad examen väljer läraryrket för att göra en insats och få värdefulla erfarenheter. Det här är ett exempel på hur vi kan tänka innovativt kring framtidens lärarförsörjning. Men för att vi ska kunna göra det är det också viktigt att den viktiga reformen med lärarlegitimationen kommer på plats. Det är väldigt bra att det här får ta den tid det tar så att det blir bra på en gång.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 87 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! När vi debatterade lärarlegitimationen i denna kammare för drygt ett år sedan, i mars i fjol, konstaterade jag att Sverigedemokraterna i grund i botten är mycket positiva till den här reformen. Jag framförde också en del farhågor. Att vi står här i dag är ett tydligt bevis på att dessa farhågor faktiskt har besannats och att regeringen tyvärr har överskattat den egna möjligheten att genomföra denna reform.

Nu vill man flytta fram tidpunkten för införandet. Det har jag inga som helst problem med. Det är bättre att reformen genomförs bra och senare än nu och med betydligt sämre resultat. Men jag menar att när man nu skjuter fram reformen bör man också titta på de brister som förslaget innehåller.

Det är av väldigt stor vikt att staten tar sitt ansvar och skjuter till de medel som behövs för att både denna och övriga reformer ska genomföras smärtfritt. Denna underfinansiering är ett hot mot reformen, och den är också ett hot mot en rad andra reformer, till exempel gymnasiereformen som annars var mycket välkommen. Jag tycker att det var en mycket bra reform, kanske den bästa reformen hittills, men underfinansieringen är ett enormt problem.

Vidare, vilket jag påpekade i en följdmotion förra året, ska inget som helst undantag från kravet på legitimation tillåtas. En lärarlegitimation med en rad olika undantag riskerar att bli ett slag i luften i stället för det den är tänkt att vara, nämligen ett av många redskap avsedda för att förbättra och utveckla svensk skola.

Dessutom är det fel att låta lärare i yrkesämnen och i modersmål få sätta betyg även när det saknas legitimation. För ett år sedan framförde

jag att jag har förståelse för att det under en övergångsperiod kan vara svårt att hitta legitimerade lärare, till exempel yrkeslärare och modersmålslärare, och att det därför också kan behövas undantag under en övergångsperiod. Men nu när man väljer att skjuta upp reformen menar jag att regeringen har en möjlighet, om viljan finns, att rätta till de problem som reformen innehåller och som jag har anfört här. Jag tycker inte att det är seriöst att bygga in undantag i det nya systemet. Det är ett hot mot en likvärdig och rättvis skola. Om man har otur skulle det också kunna innebära att reformen blir ganska tandlös. Det inte är fler bakslag reformen behöver.

Jag har ont om tid, men jag vill komma med några snabba reflexioner från dagens debatt. Jag håller med om att man kan anklaga regeringen för mycket. Det kan man göra. Det finns mycket som skulle ha kunnat göras bättre. Det gäller till exempel tilltron till att vissa enskilda reformer kommer att lösa alla problem.

Men den kursändring som regeringen har genomfört i den svenska skolan är i stora drag mycket bra. Det har jag sagt förr, och det står jag fast vid. Den är välkommen. Det står jag för.

Jag tycker faktiskt att det är lite härresande när Ibrahim Baylan försöker påskina att skolans misslyckande skulle ha börjat 2006. Så enkelt är det inte. Ingen ska inbilla mig att det var då det började och att allt var perfekt innan dess. Så är det inte. Jag vill påminna om att det var Socialdemokraterna som drev igenom kommunalisering. Kommunaliseringen är det absolut största fiaskot som vi över huvud taget kan hitta i svensk skolhistoria. Där har vi huvudanledningen till att det ser ut som det gör i svensk skola, det vill säga att den är alltmer splittrad och segregerad.

Socialdemokraterna bär också ett ansvar för att skolan har blivit mer otrygg och våldsam och för att resultaten har sjunkit. Socialdemokraterna bär ett mycket tungt ansvar för våra växande utanförskapsområden där allt fler elever tvingas lämna skolan med ofullständiga betyg och många gånger går rakt ut i ett permanent utanförskap. Det kan vi inte komma ifrån. Jag tycker inte att Socialdemokraterna ska smita undan sitt ansvar.

Det här var ett kort anförande. Jag har egentligen betydligt mer att säga. Jag tackar för ordet och kommer att återkomma i en följdmotion.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2011/12:138 Skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål

2011/12:MJ12 av Helena Leander och Kew Nordqvist (MP)

2011/12:MJ13 av Matilda Ernkranz m.fl. (S)

2011/12:MJ14 av Jens Holm m.fl. (V)

2011/12:MJ15 av Josef Fransson och Richard Jomshof (SD)

Prot. 2011/12:104
26 april

med anledning av skr. 2011/12:124 Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket

2011/12:MJ9 av Matilda Ernkrans m.fl. (S)

2011/12:MJ10 av Jens Holm m.fl. (V)

2011/12:MJ11 av Kew Nordqvist och Helena Leander (MP)

med anledning av skr. 2011/12:141 Kärnkraft utan statliga subventioner

2011/12:N8 av Kent Persson m.fl. (V)

2011/12:N9 av Lise Nordin m.fl. (MP)

11 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 26 april

2011/12:339 Sveriges lantbruksuniversitet i Skara

av *Monica Green* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2011/12:340 Högskoleplatser och forskningsresurser för mindre högskolor och universitet

av *Marie Nordén* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:341 Näringspolitiken

av *Peter Persson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:342 Systembolagets vinimport och vingårdsarbetarnas levnadsvillkor

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:343 Bindande regelverk för företags ansvar för mänskliga rättigheter

av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Ewa Björling (M)

2011/12:344 Världens småbrukares rättigheter

av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2011/12:104

26 april

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 25 april

2011/12:551 Lärlingsutbildningarnas kvalitet

av *Esabelle Dingizian* (MP)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

den 26 april

2011/12:552 Rosenholz-kartoteket rörande svenska medborgare

av *Thoralf Alfsson* (SD)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:553 Referensgrupp inför arbetet med färdplan för Sverige utan klimatutsläpp 2050

av *Johan Löfstrand* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:554 Otydligheter i lagen om bevakningsföretag

av *Elin Lundgren* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 april

2011/12:516 Besked om fortsatt skattebefrielse för etanolbränsle

av *Mats Pertoft* (MP)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:526 Nordiskt projekt om informationsutbytesavtal

av *Christina Oskarsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:531 Bolagsskattesänkningen

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:532 Instrument för en restriktiv alkoholpolitik

av *Christina Oskarsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.28,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.48 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Anmälan om inkommen faktagromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
4 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
5 § Hushållningen med mark- och vattenområden.....	2
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU17	2
Anf. 1 JAN LINDHOLM (MP)	2
Anf. 2 OTTO VON ARNOLD (KD).....	4
Anf. 3 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	6
Anf. 4 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	6
Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	6
Anf. 6 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	7
Anf. 7 KEW NORDQVIST (MP)	7
Anf. 8 PETER RÅDBERG (MP)	8
Anf. 9 TINA EHN (MP).....	10
Anf. 10 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	12
Anf. 11 TINA EHN (MP) replik	12
Anf. 12 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	12
Anf. 13 TINA EHN (MP) replik	13
(Beslut fattades under 8 §.).....	13
6 § Ersättningsrätt.....	13
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU18	13
Anf. 14 HILLEVI LARSSON (S)	13
Anf. 15 JAN LINDHOLM (MP).....	15
Anf. 16 MARIANNE BERG (V)	19
Anf. 17 JESSIKA VILHELMSSON (M)	19
Anf. 18 HILLEVI LARSSON (S) replik.....	21
Anf. 19 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik.....	22
Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S) replik.....	22
Anf. 21 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik.....	23
Anf. 22 CARINA HERRSTEDT (SD).....	23
Anf. 23 JAN ERTSBORN (FP).....	24
(Beslut fattades under 8 §.).....	24
Ajournering.....	25
Återupptagna förhandlingar	25
7 § Statsministerns frågestund.....	25
Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN	25
<i>Ungdomsarbetslösheten och gymnasieskolan.....</i>	<i>25</i>
Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 26 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	25
Anf. 27 MIKAEL DAMBERG (S).....	26
Anf. 28 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	26
<i>Kina och Arktiska rådet</i>	<i>26</i>
Anf. 29 ÅSA ROMSON (MP)	26

Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	27
Anf. 31 ÅSA ROMSON (MP)	27
Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	28
<i>Brottsbekämpningen</i>	28
Anf. 33 JIMMIE ÅKESSON (SD)	28
Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	28
Anf. 35 JIMMIE ÅKESSON (SD)	29
Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	29
<i>Reglementet för AP-fonderna</i>	30
Anf. 37 ULLA ANDERSSON (V)	30
Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	30
Anf. 39 ULLA ANDERSSON (V)	30
Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31
<i>Jobb inom tjänstesektorn för unga och utrikes födda</i>	31
Anf. 41 TOMAS TOBÉ (M)	31
Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31
<i>Hedersrelaterat våld</i>	32
Anf. 43 JOHAN PEHRSON (FP)	32
Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	32
<i>Investeringar i transportinfrastruktur</i>	33
Anf. 45 ANDERS ÅKESSON (C)	33
Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	33
<i>Vårdnadsbidraget</i>	33
Anf. 47 MIKAEL OSCARSSON (KD)	33
Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34
<i>Utbildningspolitiken</i>	34
Anf. 49 MONICA GREEN (S)	34
Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34
<i>Vapenexport och arbetstillfällen</i>	35
Anf. 51 PETER RÅDBERG (MP)	35
Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35
<i>Arbetsmarknadspolitiken</i>	36
Anf. 53 MONTASER ENEIM (M)	36
Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	36
<i>Snusförbud</i>	36
Anf. 55 KENNETH G FORSLUND (S)	36
Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37
<i>Sysselsättningen</i>	37
Anf. 57 FINN BENGTSSON (M)	37
Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37
<i>Subvention av glasögon till barn</i>	38
Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S)	38
Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	38
<i>Försäljning av Post Nord</i>	38
Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (S)	38
Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39
<i>Regeringsbildandet i Europa</i>	39
Anf. 63 CARL B HAMILTON (FP)	39

Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39
<i>Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning</i>	40
Anf. 65 GUSTAV NILSSON (M).....	40
Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	40
Anf. 67 TREDJE VICE TALMANNEN	41
Ajournering	41
Återupptagna förhandlingar	41
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	41
CU17 Hushållningen med mark- och vattenområden.....	41
CU18 Ersättningsrätt	41
9 § Bordläggningsdebatt med anledning av prop. 2011/12:144	42
Anf. 68 IBRAHIM BAYLAN (S)	42
Anf. 69 MARGARETA PÅLSSON (M).....	44
Anf. 70 IBRAHIM BAYLAN (S) replik	46
Anf. 71 MARGARETA PÅLSSON (M) replik.....	46
Anf. 72 IBRAHIM BAYLAN (S) replik	46
Anf. 73 MARGARETA PÅLSSON (M) replik.....	47
Anf. 74 GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	47
Anf. 75 ROGER HADDAD (FP).....	50
Anf. 76 ANNIKA ECLUND (KD).....	51
Anf. 77 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	52
Anf. 78 IBRAHIM BAYLAN (S) replik	56
Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	57
Anf. 80 IBRAHIM BAYLAN (S) replik	57
Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	58
Anf. 82 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	59
Anf. 83 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	59
Anf. 84 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	60
Anf. 85 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	60
Anf. 86 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	61
Anf. 87 RICHARD JOMSHOF (SD)	62
10 § Bordläggning	63
11 § Anmälan om interpellationer	64
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	65
13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	65
14 § Kammarén åtskildes kl. 17.27	66

